ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти магістр

на тему: «Методика складання фінансової звітності та аналіз фінансового стану суб'єктів малого підприємництва»

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
Облік і оподаткування
спеціальності 071 Облік і оподаткування
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Змієвська А. О.
Керівник: Безкровний О. В.
Рецензент: Перетятько Т. М.

Полтава - 2022 року

ЗМІСТ

		ст.
	ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1.	ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	8
1.1.	Теоретичні основи складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва	8
1.2.	Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення	15
РОЗДІЛ 2.	МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	21
2.1.	Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства	21
2.2.	Підготовка облікових даних для складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	25
2.2.	Порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва	33
РОЗДІЛ 3.	АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	44
3.1.	Аналіз майна і джерел формування капіталу	44
3.2.	Оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства	54
3.3.	Аналіз доходів, витрат, фінансових результатів та рентабельності діяльності суб'єкта малого підприємництва	60
	ВИСНОВКИ	70
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
	ДОДАТКИ	81

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасну добу якість та достовірність фінансової звітності є репутаційним поняттям, що впливає як на рішення менеджменту Повнота й неупередженість інформації фінансової звітності є важливим індикатором як внутрішнього стану підприємства, а також відображенням зовнішнього впливу на зміни умов діяльності підприємства. Вона дозволяє своєчасно розробити необхідні заходи, спрямовані на покращення економічного стану підприємства, його виживання в умовах конкурентної боротьби, попередження фінансових невдач і запобігання банкрутства, а також визначити напрями лідерства в конкурентному середовищі.

Водночас, неточності у фінансовій звітності є причиною помилкових управлінських рішень, хибних суджень, що уповільнюють ріст економічного потенціалу підприємства, не сприяють максимізації прибутку й мінімізації витрат та не дозволяють забезпечити рентабельну роботу підприємства.

Зважаючи на сказане вище, дослідження проблем і перспектив фінансової звітності є і залишається важливим та актуальним, що перебуває у центрі уваги науковців і практиків.

Інформаційна наповненість фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва в цілому свідчить про її переваги як форми, що у повній мірі розкриває інформацію про ретроспективний фінансовий стан та відзначається наочністю і відносною простотою. Водночас, основним недоліком є значна агрегація статей, яка не відображує галузеву специфіку діяльності власне малих підприємств.

Потреба у більш глибокому дослідженні даної проблематики стала поштовхом для вибору теми дослідження та визначення її мети.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є визначення проблемних аспектів та ролі фінансової звітності малих підприємств в сучасних умовах господарювання, а також окреслення перспектив її вдосконалення та розвитку

Для досягнення мети поставлено наступні завдання: 1) уточнити сутність категорій «фінансова звітність» у контексті вимог до її складання суб'єктами малого підприємництва; 2) визначити нормативні вимоги до формування показників фінансової звітності малих підприємств; 3) узагальнити актуальні нормативні документи, що врегульовують облік доходів, витрат та фінансових результатів досліджуваного суб'єкта, внаслідок чого формуються показники його фінансової звітності; 3) визначити шляхи удосконалення методики складання та аналізу показників фінансової звітності як індикаторів успішної діяльності підприємства у перспективі.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження теоретичні засади, що сприяли формуванню методики складання фінансової звітності малих підприємств. Предметом дослідження є процеси документування та обліку операцій, за допомогою яких формуються показники фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва.

Наукова новизна одержаних результатів:

1) систематизовано підходи до класифікації кредиторської заборгованості для її відображення в системі обліку та звітності;

2) визначено нормативно-правові засади регулювання організації облікового процесу монетарної дебіторської заборгованості та електронних грошей на підприємствах;

3) деталізовано особливості використання даних управлінського обліку як індикаторів бізнесу шляхом аналізу понятійної бази, її місця і значення в економічному розумінні об'єктів обліку, що формують основні показники фінансової та управлінської звітності;

4) досліджено ретроспективні та сучасні підходи до становлення єдиного податку 4 групи. Виокремлено основні історичні етапи щодо змін у змісті та порядку нарахування. Встановлено, що єдиний податок 4 групи пройшов низку етапів у своєму розвитку, на які вплинули зміни в законодавчо-нормативній базі регулювання у сфері податків та зборів;

5) узагальнено податкові стимули підтримки бізнесу у військовий час та

їх вплив на формування і подання податкової звітності для фізичних осіб-підприємців різних груп;

6) узагальнено порядок здійснення бухгалтерського супроводу діяльності підприємств у правовому полі. Систематизовано переваги бухгалтерського аутсорсингу, серед яких можливість залучення до ведення бухгалтерії провідних спеціалістів; взаємозамінність бухгалтерів, що працюють на аутсорсингу; можливість підбору фахівця саме у обраній галузі діяльності; економія коштів; повна відповідальність та захист від ризиків.

Практичне значення одержаних результатів. Уточнено загальний алгоритм для проведення аналізу діяльності господарюючого суб'єкта, виходячи з умов, що кожне підприємство обчислює власні параметри, основою яких є такі показники як виручка, дохід і прибуток. Виходячи з цього, сформульовано рекомендації для стратегічного планування розвитку досліджуваного суб'єкта, що можуть використовуватися як базова навичка не лише для бухгалтера, а й для керівника, який хоче бачити результат своєї діяльності.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися на засіданнях всеукраїнських та міжнародних конференцій, що мають широку географію (м, Дніпро, ННІЕ, 2020; Vancouver, Canada, 2021; Полтава, ПДАУ, 2021, 2022; Харків : ХНУВС, 2022, м. Подільськ, 2021, Львів: ЛНУП, 2022).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 11 тез, у матеріалах конференцій, розміщених у відкритому доступі, зокрема в електронному репозитарії ПДАУ загальним обсягом 2,0 др. арк, авторський внесок – 1,5 др. арк.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

1.1. Теоретичні основи складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва

Розповсюдженість малих підприємств в Україні та світі, пов'язана з швидким оновленням основних засобів, миттєвими змінами кон'юнктури ринку, їх мобільністю, швидкою адаптацією до умов. Важливим чинником також є можливість застосування спрощеної системи оподаткування. Завдяки цим чинникам малі підприємства є провідною форма організації підприємницької діяльності в Україні [14].

Послаблення вимог до обліку та звітності суб'єктів малого бізнесу є поширеною практикою як у розвинених країнах, так і у країнах, що розвиваються. Способи спрощення обліку можуть включати, зокрема:

– спрощений план рахунків при здійсненні бухгалтерського обліку за допомогою подвійного запису операцій;

– право вести облік за допомогою простої (уніграфічної) форми обліку (без подвійного запису);

– право ведення обліку за касовим методом.

Способами спрощення звітності є, зокрема: скорочення числа звітів (не тільки податкових), зменшення періодичності подання звітів (наприклад, рік замість кварталу), відсутність вимоги [подавати консолідовану звітність, спрощення структури звітів, відсутність вимоги здійснювати обов'язковий зовнішній аудит звітності [30].

Позитивним є і можливість паралельного групування СМП в залежності від бажання та або можливості обрати певну форму оподаткування визначену ПКУ. Господарські суб'єкти залежно від кількості робітників, форми організації бізнесу, нарахованих доходів, видів діяльності та контрагентів, з

якими вони можуть співпрацювати, форми розрахунків, за якою здіюйснюються розрахунки, можуть обрати загальну чи спрощену системи оподаткування. Відповідно до вимог ПКУ [25] при застосуванні спрощеної системи необхідно виділити підкритерії: загальні та специфічні (притаманні кожній групі спрощеної системи) – рис. 1.1.

Рис. 1.1. Підходи до групування СМП виходячи з вимог ПКУ

Основним джерелом інформації для системи вибору системи оподаткування, дотримання критеріїв і т.п. є система обліку, що в подальшому знаходить свої відображення у різних показниках звітності малого підприємства [12].

При формуванні інформаційного забезпечення функціонування малих підприємств слід врахувати, що на прийняття рішень керівництвом малих підприємств для отримання ефективного результату впливає низка факторів: якість, достовірність та оперативність отримання направленої інформації; процеси передачі інформації; посередники інформації, які знаходяться між постачальником та одержувачем інформації; знання, досвід та кваліфікація працівників апарату управління; зовнішні фактори впливу, тощо [5].

Операції щодо збору, обробки облікової інформації та подальшої її передачі на різні рівні управління обслуговують всі етапи діяльності малих підприємств: планування, організація, подальший контроль і оцінка. Саме обліково-аналітичне забезпечення дає змогу накопичувати та систематизувати інформації про різні сфери діяльності малих підприємств. Використовуючи дані обліку є можливість проводити системний аналіз, контроль результатів діяльності, оцінювати ризики та перспективи подальшого розвитку.

Базові завдання та функції інформаційного наповнення управління МП наведено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Завдання та функції облікового забезпечення управління малим підприємством

Для цілей ефективного фунціонування малих підприємств під обліковою інформацією слід розуміти дані про господарські операції та об'єкти, що отримуються на всіх стадіях облікового процесу в ході їх ідентифікації та обробки [18].

Структура облікової інформації, необхідна для функціонування суб'єктів малого підприємництва наведена на рис. 1.3.

Рис. 1.3. Облікова інформація в управлінні суб'єктом господарювання

Отже, факти господарського життя формують масив обліково-економічної інформації. Наприклад: для придбання матеріальних цінностей (пального, матеріалів, малоцінки) малі підприємства укладають договір з постачальниками. Отримання таких цінностей від постачальника документально підтверджується накладною (податковою накладною, видатковою накладною, рахунком-фактурою тощо). На основі даних первинних документів складається прибутковий ордер та здійснюється запис в картці

складського обліку. Документальне забезпечення даної господарської операції засвідчує збільшення активів та зобов'язань суб'єкта господарювання. Здійснення операції придбання супроводжується збільшення активів (наприклад рахунок 20, 22) та зобов'язань (рахунок 63 чи 685) підприємства.

Для управління найбільш релевантною є інформація з облікових регістрів. Облікова інформація в регістрах систематизується та узагальнюється пооб'єктно та за функціональними ознаками. За потреби, в умовах застосування комп'ютерних технологій, облікові регістри можуть систематизувати та узагальнювати облікові дані не тільки у вартісному вираженні, але й в натуральному.

Наприклад: Журнал 5А с.г. містить інформацію про придбані (отримані) виробничі запаси в розрізі джерел надходження, а Журнал 3 В с.г. відображає заборгованість перед постачальниками.

Систематизація облікової інформації в розрізі об'єктів чи процесів відбувається за допомогою бухгалтерських рахунків та бухгалтерських проведень. За допомогою даних носіїв облікової інформації здійснюється відображення взаємозв'язків між об'єктами, деталізація облікової інформації про об'єкти в розрізі функціональних ознак – табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Систематизація облікової інформації: документальне оформлення та відображення на рахунках бухгалтерського обліку

Придбано малоцінні та швидкозношувані предмети на суму 600 грн, в т.ч. ПДВ		
22	631	500
641	631	100
Договір купівлі-продажу, прибуткова накладна	Звіт про рух товарно-матеріальних цінностей, журнал-ордер № 5А с.г., реєстр операцій за розрахунками з постачальниками та підрядниками (3.3 с.-г.), журнал-ордер 3 В с.-г.	Баланс (рядок 1101, 1615), Примітки до фінансової звітності (розділ VIII. Запаси, рядок 880)
Інформація про постачальника, реквізити, форма оплати	Податкова накладна	Податкова декларація з ПДВ

Облікова інформація про об'єкти господарських засобів, джерел їх утворення та про господарські процеси є головним об'єктом облікового процесу. Підсумком здійснення якого є складання звітності суб'єкта господарювання (рис. 1.4).

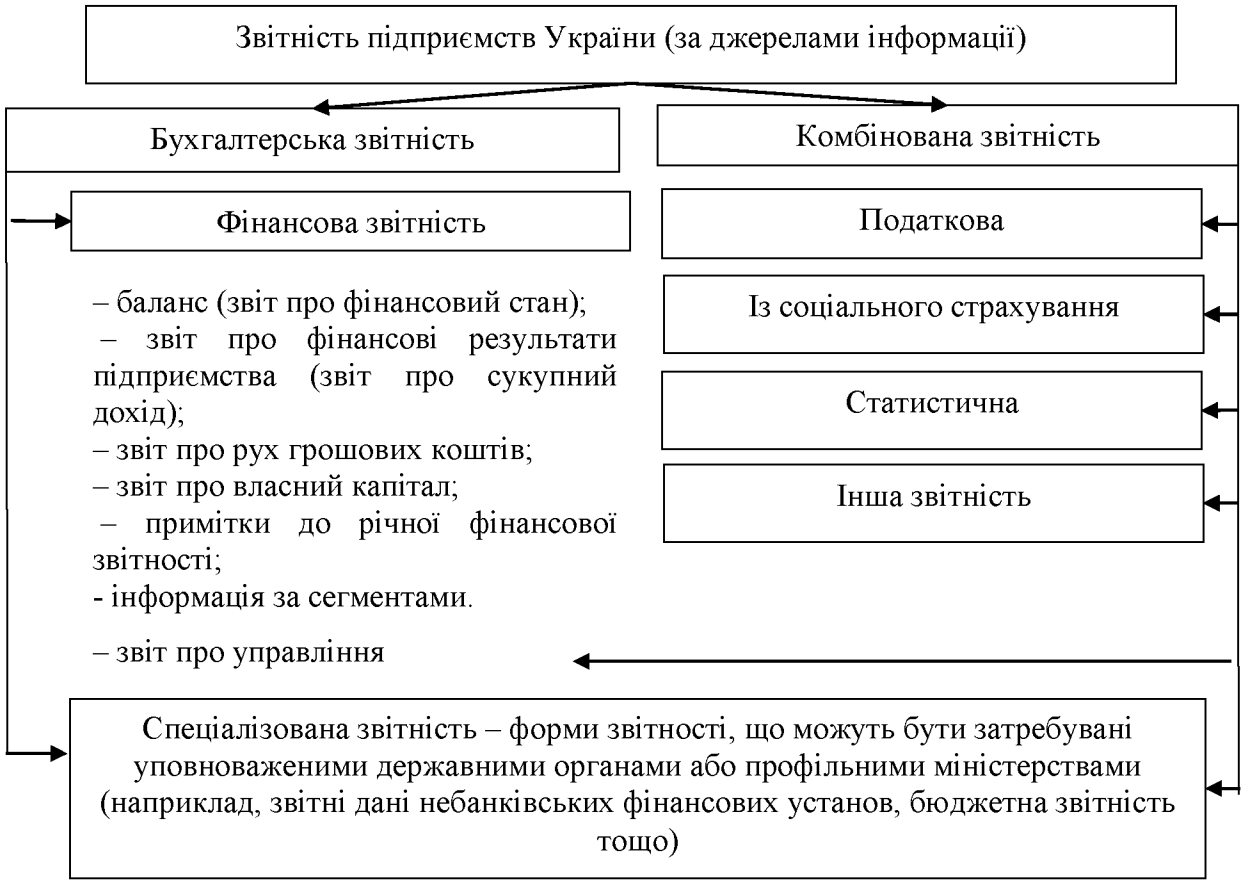

Рис. 1.5. Склад звітності підприємств України

Інформація, яка надається у фінансовій звітності, повинна бути дохідлива і зрозуміла її користувачам за умови, що вони мають достатні знання та заінтересовані у сприйнятті цієї інформаці.

Фінансова звітність повинна містити лише доречну інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами, дає змогу вчасно оцінити минулі, теперішні та майбутні події, підтвердити та скоригувати їхні оцінки, зроблені у минулому [56].

Фінансова звітність повинна бути достовірною. Інформація, наведена у фінансовій звітності, є достовірною, якщо вона не містить помилок та перекручень, які здатні вплинути на рішення користувачів звітності.

Ідентифікацію користувачів інформації бухгалтерського балансу та диференціація їх інформаційних потреб [35] представлено на рис. 1.6.

Рис. 1.6. Ідентифікація користувачів інформації бухгалтерського балансу та їх потреби

Як бачимо, достовірне інформаційне забезпечення підприємств, яке базується на обліковій звітності, набуває важливого значення для прийняття та впрвадження об'єктивних управлінських рішень, які мають суттєвий вплив на стратегію і тактику розвитку як окремих суб'єктів господарювання.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Важливість та актуальність питання нормативного забезпечення складання фінансової звітності пов'язані з створенням необхідних умов формування повної, своєчасної об'єктивної, та релевантної обліково-економічної інформації про фінансовий та майновий стан, кінцеві результати діяльності суб'єктів господарювання [2].

Основною метою регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності законодавчо є забезпечення достовірною та об'єктивною інформацією про фінансовий стан користувачів. Поява економічних категорій та понять, притаманних сучасній економіці, зумовила необхідність вдосконалення нормативного регулювання бухгалтерського обліку нематеріальних активів, інвестиційної нерухомості, землі, власного капіталу, фінансових інвестицій, лізингових операцій, операцій з іноземною валютою тощо [2].

Проте система законодавчо-нормативного регулювання бухгалтерського обліку і звітності зазнала лише поверхових змін і надалі переважно задовольняла лише інформаційні потреби державних органів [2].

Сучасний рівень нормативного регулювання складання фінансової звітності представлено на рис. 1.7.

Сьогодні нормативно-правове забезпечення функціонування підприємств у частині фінансової звітності направлено на запозичення міжнародної практики, яка враховується при вдосконаленні та розробці вітчизняних нормативних документів з питань складання звітності.

Законодавче регулювання фінансової звітності в Україні здійснюється з

метою: створення єдиних правил складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств, гарантують і захищають інтереси користувачів; удосконалення фінансової звітності.

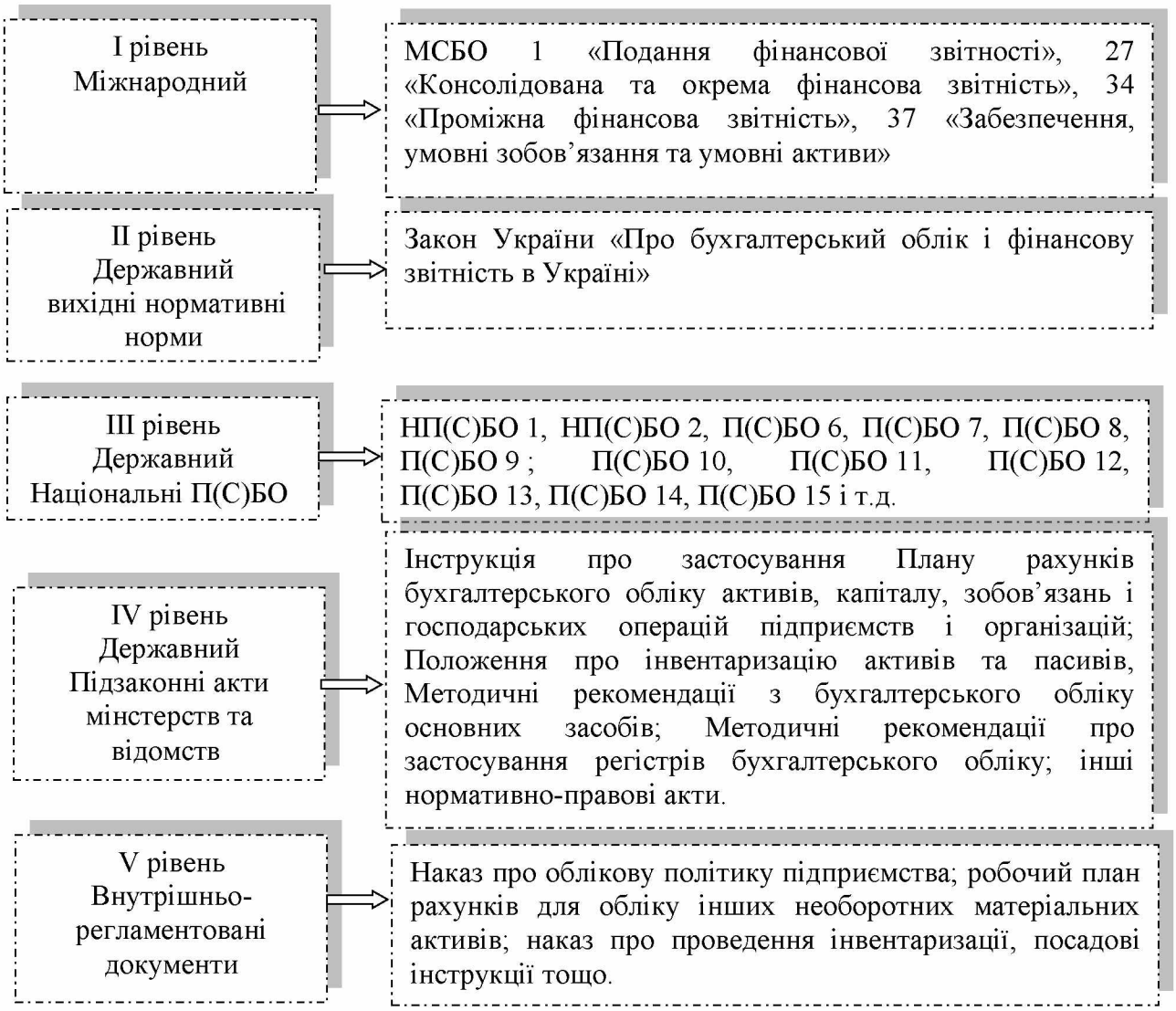

Рис 1.7. Рівні нормативного регулювання складання фінансової звітності

Згідно П(С)БО 25 фінансова звітність малого підприємництва складається з двох форм: балансу та звіту про фінансові результати. Ці дві форми об'єднані єдиною назвою «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», мають скорочену форму показників [48].

Регулювання формування показників фінзвітності малих підприємств здійснюється нормами НП(С)БО 1 [44], НП(С)БО 25 [48], Міжнародним стандартом фінзвітності для малих та середніх підприємств. Порівняємо зміст

статей балансів, які за вимогами НП(С)БО мають право складати малі підприємництва (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Зміст та структура активу балансу СМП відповідно до НП(С)БО

НП(С)БО 1 [44]	Рядок ф. № 1	НП(С)БО 25 [48]			
		Ф. № м.-1, м-2	рядок	Ф. № мс.-1, мс-2	рядок
1	2	3	4	5	6
Розділ I					
Нематеріальні активи	1000-1002	Нематеріальні активи	1000-1002	Основні засоби	
Основні засоби	1010-1012	Основні засоби			
Інвестиційна нерухомість	1015-1017		1010-1012		
Незавершені капітальні інвестиції	1005	Незавершені капітальні інвестиції	1005		
Довгострокові біологічні активи	1020-1022	Довгострокові біологічні активи	1020		1010-1012
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	Довгострокові фінансові інвестиції		Інші необоротні активи	
Інші фінансові інвестиції	1035		1030		
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	Інші необоротні активи			
Відстрочені податкові активи	1045				
Гудвіл	1050				
Інші необоротні активи	1090		1090		1090
Розділ II					
Запаси	1100	Запаси	1100	Запаси	
Поточні біологічні активи	1110	Поточні біологічні активи	1110		1100
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1125	Поточна дебіторська забор-гованість	
Дебіторська заборгованість за розрахунками:		Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
з бюджетом	1135	з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136	у тому числі з податку на прибуток	1136		
за виданими авансами	1130	Інша поточна дебіторська			
з нарахованих доходів	1140				
із внутрішніх розрахунків	1145				
Інша поточна дебіторська заборгованість заборгованість	1155		1155		1155

Продовж. табл. 1.2

1	2	3	4	5	6
Гроші та їх еквіваленти	1165	Гроші та їх еквіваленти		Гроші та їх еквіваленти	
Поточні фінансові інвестиції	1160	Поточні фінансові інвестиції			
Витрати майбутніх періодів	1170	Витрати майбутніх періодів		Інші оборотні активи	
Інші оборотні активи	1190	Інші оборотні активи			
Розділ 3					
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття		Розділ відсутній	

Отже, аналіз структури форм балансу, які можуть бути вибрані суб'єктами малого підприємництва (ф. № 1, ф. № 1-м, ф. № 1-мс), дає можливість зазначити, що перші два розділи активу «Необоротні активи» та «Оборотні активи» наявні, виняток становить третій розділ «Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття», який відсутній у звіті мікропідприємств, і, крім того, у НПСБО 25 відсутні згадки про те, де мікропідприємствам слід відображати такі активи у разі наявності.

Зазначимо, що інформація, представлена у формах № 1, № 1-м та № 1-мс, не буде порівняльною, оскільки вона не формується на єдиних методологічних засадах. Тож, така ситуація вказує на порушення низки принципів ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності: історичної (фактичної) собівартості, обачності.

Таблиця 1.3

Зміст та структура пасиву балансу СМП відповідно до НП(С)БО

НП(С)БО 1	Рядок ф. № 1	НП(С)БО 25			
		Ф. № м.-1, м-2	рядок	Ф. № мс.-1, мс-2	рядок
1	2	3	4	5	6
Розділ І					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	Капітал	1400
Капітал у дооцінках	1405	Додатковий капітал	1410		
Додатковий капітал	1410				
Резервний капітал	1415	Резервний капітал	1415		

Продовж. табл. 1.3

1	2	3	4	5	6
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420
Неоплачений капітал	1425	Неоплачений капітал	1425	Заборгованість власників відображається у складі активу балансу – рядок 1155	
Вилучений капітал	1430				
Розділ II					
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	Сальдо рах.в 17 і 54 підлягає згортанню кореспонденцією із відображенням різниці на рахунку 44		Стаття відсутня	
Довгострокові кредити банків	1510	Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595	Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	1595
Інші довгострокові зобов'язання	1515				
Довгострокові забезпечення	1520				
Цільове фінансування	1525				
Розділ III					
Короткострокові кредити банків	1600	Короткострокові кредити банків		Короткострокові кредити банків	
Векселі видані	1605				
Поточна кредиторська заборгованість за:		Поточна кредиторська заборгованість за:		Поточна кредиторська заборгованість за:	
довгостроковими зобов'язаннями	1610	довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	товари, роботи, послуги	1615	товари, роботи, послуги	1615
розрахунками з бюджетом	1620	розрахунками з бюджетом	1620	розрахунками з бюджетом	1620
у тому числі з податку на прибуток	1621	у тому числі з податку на прибуток	1621	Стаття відсутня	1621
розрахунками зі страхування	1625	розрахунками зі страхування	1625	розрахунками зі страхування	1625
розрахунками з оплати праці	1630	розрахунками з оплати праці	1630	розрахунками з оплати праці	1630
за одержаними авансами	1635	Інші поточні зобов'язання	1690	Інші поточні зобов'язання	1690
За розрахунками з учасниками	1640				
із внурішніх розрахунків	1645				
Інші поточні зобов'язання	1690				

Продовж. табл. 1.3

12	2	3	4	5	6
Поточні забезпечення		Забезпечення на виплату відпусток відображають у складі довгострокових			
Доходи майбутніх періодів	1665	Доходи майбутніх періодів	1665	Стаття відсутня	
Розділ IV					
Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	Розділ відсутній	

Дані, представлені у табл. 1.3, свідчать, що зміст та структура пасиву балансу СМП, відповідно до НП(С)БО, не дають змоги формувати зіставну інформацію щодо пасивів так, як і щодо активів таких підприємств. Порівнюваною вона є за розділами у формах № 1 та № 1-м. Звіт за формою № 1-мс не лише відрізняється структурою, кількістю розділів, а й методикою відображення об'єктів обліку, не відповідає принципам ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності.

Незважаючи на скорочений перелік статей форми Балансу малих підприємств, перелік його статей існують аналітичні можливості щодо оцінювання фінансово-економічного стану малих підприємств. Зокрема, є можливість проводити комплексний аналіз майнового стану, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, ефективності витрат і капіталу.

РОЗДІЛ 2
МЕТОДИКА СКЛАДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «ХХХ» (далі – ТОВ «ХХХ») діє у відповідності до Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, Закону України «Про господарські товариства», «Про зовнішньоекономічну діяльність» та інших законодавчих актів України, а також Статуту, який є його єдиним установчим документом.

ТОВ «ХХХ» створене з метою: одержання прибутку та використання його в інтересах учасника товариства (ХХХ Сергій Володимирович (100 %)), ефективного управління майном та коштами, як власними, так і залученими, забезпечення суспільних потреб в продукції, роботах і послугах, задоволення потреб населення в різного роду послугах, товарах народного споживання, продукції науково-дослідного, промислового, сільськогосподарського, виробничо-технічного та іншого призначення тощо.

Види діяльності ТОВ «ХХХ» представлено на рис. 2.1.

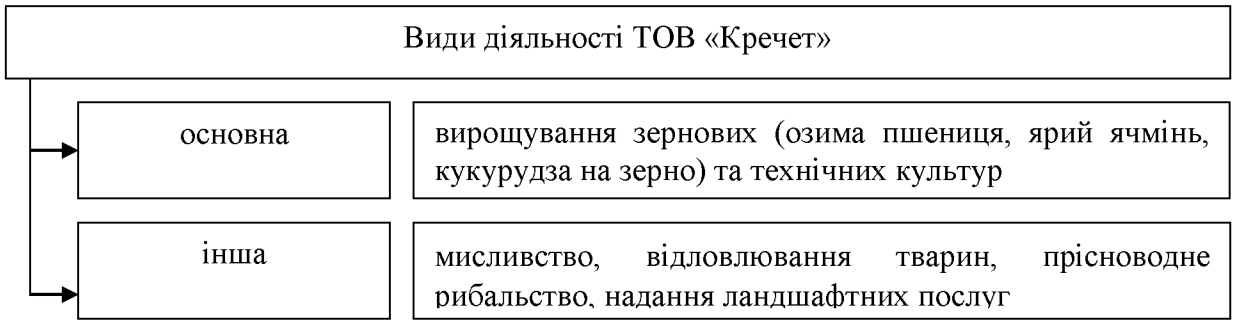

Рис. 2.1. Предмет діяльності ТОВ «ХХХ»

В процесі дослідження організаційної структури управління на ТОВ «ХХХ», можемо зробити висновок, що підприємство діє на лінійною організаційною структурою. У своєму складі ТОВ «ХХХ» має: виконавчого

директора, заступника директора, головного бухгалтера, економіста, начальника цеху та основних і допоміжних робітників для виконання основних видів робіт у процесі діяльності.

Організація обліку ТОВ «ХХХ» здійснюється з моменту його створення та охоплює всі стадії від первинного до зведеного – для формування звітності. ТОВ «ХХХ» веде фінансовий (активи, капітал, зобов'язання, фінансові результати), управлінський (витрати на виробництво продукції рослинництва), податковий (нарахування та сплата єдтного податку 4 групи, ПДВ, ПДФО, ВЗ, екологічний податок і т.д.) облік.

Зведені дані кожного з цих видів обліку є підставою для формування відповідної звітності. Фінансовий облік ТОВ «ХХХ» здійснюються в розрізі методичних технічних та організаційних елементів та направлений на формування показників фінансової звітність, регламентуючись вимогами НП(С)БО та Закону «Про бухгалтерський облік та фін.звітність в Україні».

Загальні засади підготовки фінансової звітності ТОВ «ХХХ» визначені ПСБО 25, який розкриває які форми звітності повинні формуватися. Для ТОВ «ХХХ» це Баланс форма № 1-м та Звіт про фінансова результати форма № 2-м. Фінансова звітність ТОВ «ХХХ» формується на підставі організованої системи відповідних регістрів синтетичного та аналітичного обліку.

Головну роль в організації фінансового обліку ТОВ «ХХХ» відіграє дотримання принципів, процедур те методів які формуються з урахуванням вимог нормативів та специфіки діяльності суб'єкта господарювання та відбиваються в обліковій політиці – рис. 2.2.

Не зважаючи на незначний обсяг операцій, що можуть здійснюватися підприємствами малого бізнесу, формування облікової політики є досить важливим, оскільки вона через систему принципів, методів та процедур відображає політику обліку цього суб'єкта при відображені господарської діяльності.

Зважаючи на те, що ТОВ «ХХХ» охоплює значну кількість операцій придбання (придбання матеріальних цінностей – пальне, мінеральні добрива,

засоби захисту рослин, насіння, основні засоби, комульні платежі – електроенергія, водопостачання, газопосатачання, вивіз сміття, орендні платежі тощо), виробництва (підприємство вирощує продукцію рослинництва – зернові, технічні, надає послуги у сільському господарстві – обробка грунту, культивація, збір урожаю тощо), реалізації (нарахування доходів та визнання витрат від реалізації), для досліджуваного підприємства дане питання є актуальним.

Рис. 2.2. Основні елементи облікової політики ТОВ «ХХХ» та їх взаємозв'язок

Облікова політика повинна відображати такі ключові аспекти:

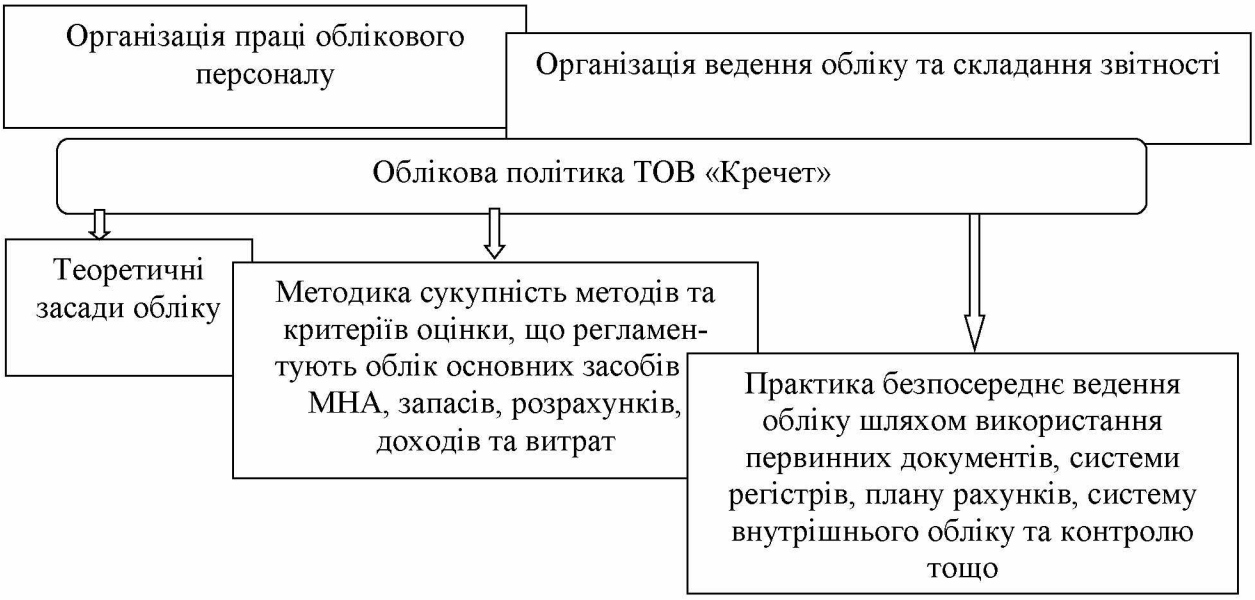

Рис. 2.3. Основні елементу облікової політики ТОВ «ХХХ»

Зазначені елементи в різному обсязі та структурних елементам відбиваються в обліковій політиці ТОВ «ХХХ», яка формалізована у вигляді Наказу. Структура розпорядчого документу про облікову політику ТОВ «ХХХ» представлено на рис. 2.4.

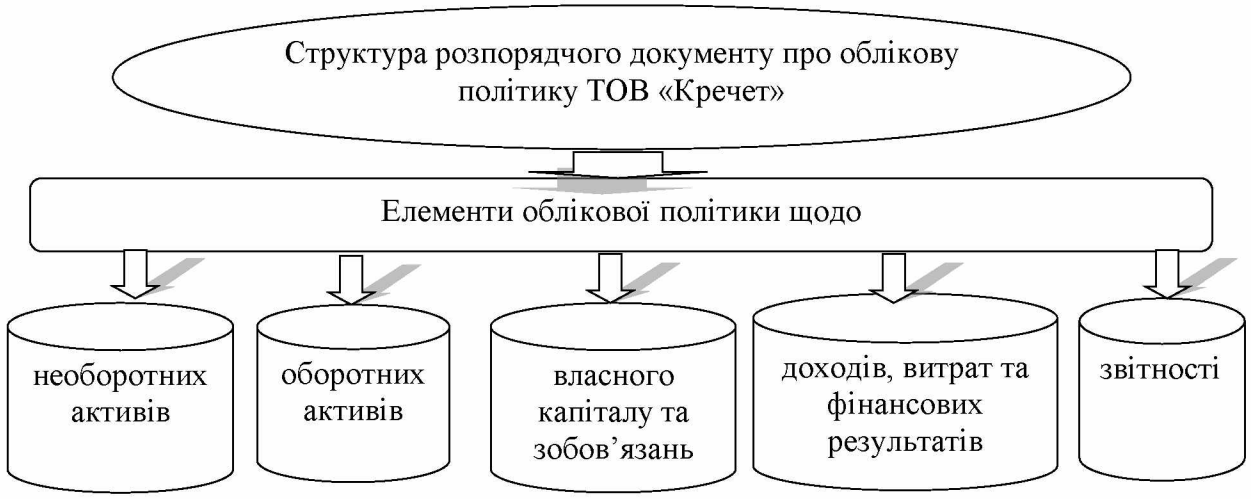

Рис. 2.4. Структура розпорядчого документу про облікову політику ТОВ «ХХХ»

ТОВ «ХХХ» є платником як загальнодержавних, так і місцевих податків, веде окремий облік, в якому відбувається групування інформації про базу оподаткування, визначення показників усіх форм податкової звітності.

Облік у системі оподаткування можна визначити як систему збору і

обробки податкової інформації для визначення бази оподаткування відповідно до вимог податкового законодавства.

Предметом податкового обліку є процес фінансово-господарської діяльності ТОВ «ХХХ», але тільки у частині формування об'єкта оподаткування. Об'єкти податкового обліку для досліджуваного підприємства є бази і об'єкти оподаткування податків, які нараховуються та сплачуються.

ТОВ «ХХХ» є підприємством, яке виробляє сільськогосподарську продукцію, має в оренді сільськогосподарські угіддя та доходи від реалізації продукції власного виробництва становить більше 75 % у структурі загальних доходів. Це є підставою для перебування досліджуваного підприємства на спрощеній системі обліку, звітності та оподаткування, а саме єдиний податок 4 групи.

Формування високоякісних управлінських рішень ТОВ «ХХХ» можливо за умови формування ефективної системи обліку, яка охоплює як податковий облік, спрямований на мінімізацію податкових ризиків, фінансовий облік - для обґрунтування рішень зовнішніми стекхолдерами, управлінський облік - для виявлення внутрішніх резервів, перспектив та ризиків.

2.2. Підготовка облікових даних для складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

ТОВ «ХХХ», як і всі малі підприємства, складає фінансову звітність, яка містить повну, правдиву і неупереджену інформацію про стан активів, зобов'язань і капіталу та результати діяльності. Фінансова звітність ТОВ «ХХХ» складається з: Балансу (форма № 1-м); Звіту про фінансові результати (форма №2-м).

Фінансова звітність ТОВ «ХХХ» підготовлена на підставі принципу історичної собівартості з використанням принципу нарахування і представлена в тис. грн. Для забезпечення встановлених законодавчо вимог до інформації

головний бухгалтер організовує і виконує завершальні роботи перед складанням фінансової звітності. Послідовність цих робіт така:

1. Вивчення головним бухгалтером ТОВ «ХХХ» діючих нормативно-правових документів, змін і доповнень до нормативних документів, що стосуються змісту, структури і порядку складання та подання фінансової звітності.

2. Підготовка головним бухгалтером наказу по ТОВ «ХХХ» про інвентаризацію, визначення складу робочих інвентаризаційних комісій, строків проведення і визначення результатів інвентаризацій з відображенням на рахунках бухгалтерського обліку (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Визначення результатів інвентаризації

При визначенні попередніх результатів інвентаризації може бути встановлено: 1) відповідність фактичних і облікових даних; 2) нестачу – фактичні залишки менші від облікових; 3) надлишки – фактичні залишки більші облікових.

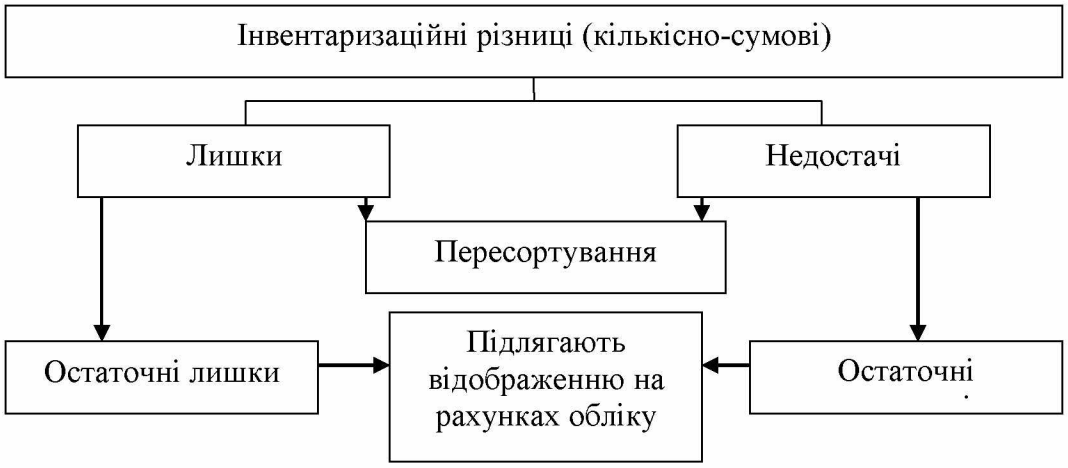

Рис. 2.6. Процес виявлення остаточних результатів

Якщо за підсумками інвентаризації будуть виявлені відхилення від даних бухгалтерського обліку, тоді облікові працівники підприємства складають порівнювальні відомості, на підставі яких порівнюють дані інвентаризації з даними бухгалтерського обліку, потім виявляють пересортування і лише після цього визначають кінцеві лишки і недостачі (рис. 2.6).

Приклади відображення результатів інвентаризації в обліку розглянемо на прикладах (табл. 2.1 та табл. 2.2).

Таблиця 2.1

Відображення в обліку ТОВ «ХХХ» результатів інвентаризації основних засобів (обладнання крупорушки)

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Відображено нестачу основних засобів – обладнання цеху інновацій		
Відображено нестачу за залишковою вартістю	976	104
Відображено списання зносу обладнання крупорушки	131	104
Відображено на позабалансовому рахунку суму нестачі	072	-
Витрати списано на фінрезультат	79	976
Оприбутковано надлишки ОЗ, МНМА		
Зараховано на баланс основний засіб – обладнання крупорушки - за первісною вартістю	104	746
Відображено суму зносу	746	131
Надлишок списано на фінансовий результат	746	79

Таблиця 2.2

Відображення в обліку результатів інвентаризації запасів

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит
Оприбутковано надлишки запасів, виявлених під час інвентаризації	20, 21, 22, 23, 25, 26, 28	719
Відображено нестачі запасів у межах норм природного убутку	947	20, 21, 22, 23, 25, 26, 28

До складання річного звіту обов'язково здійснюється вивірка залишків на усіх рахунках в банках та вивірка заборгованості за товарними і нетоварними операціями. Для цього головний бухгалтер ТОВ «ХХХ» складає графік проведення такої вивірки і закріплює для цієї роботи працівників бухгалтерії. Результати вивірок розглядаються керівником підприємства. Відхилення, виявлені в процесі вивірки, повинні бути відображені на рахунках бухгалтерського обліку;

3. Перевірка та уточнення показників періодичної і річної звітності на предмет їх порівнянності.

4. Узгодження доходів і витрат звітного періоду. Однією з умов забезпечення реальності даних є дотримання принципу погодженості доходів і витрат, що відносяться до звітного періоду. Узагальнену модель обліку формування фінансових результатів наведено на рис. 2.7.

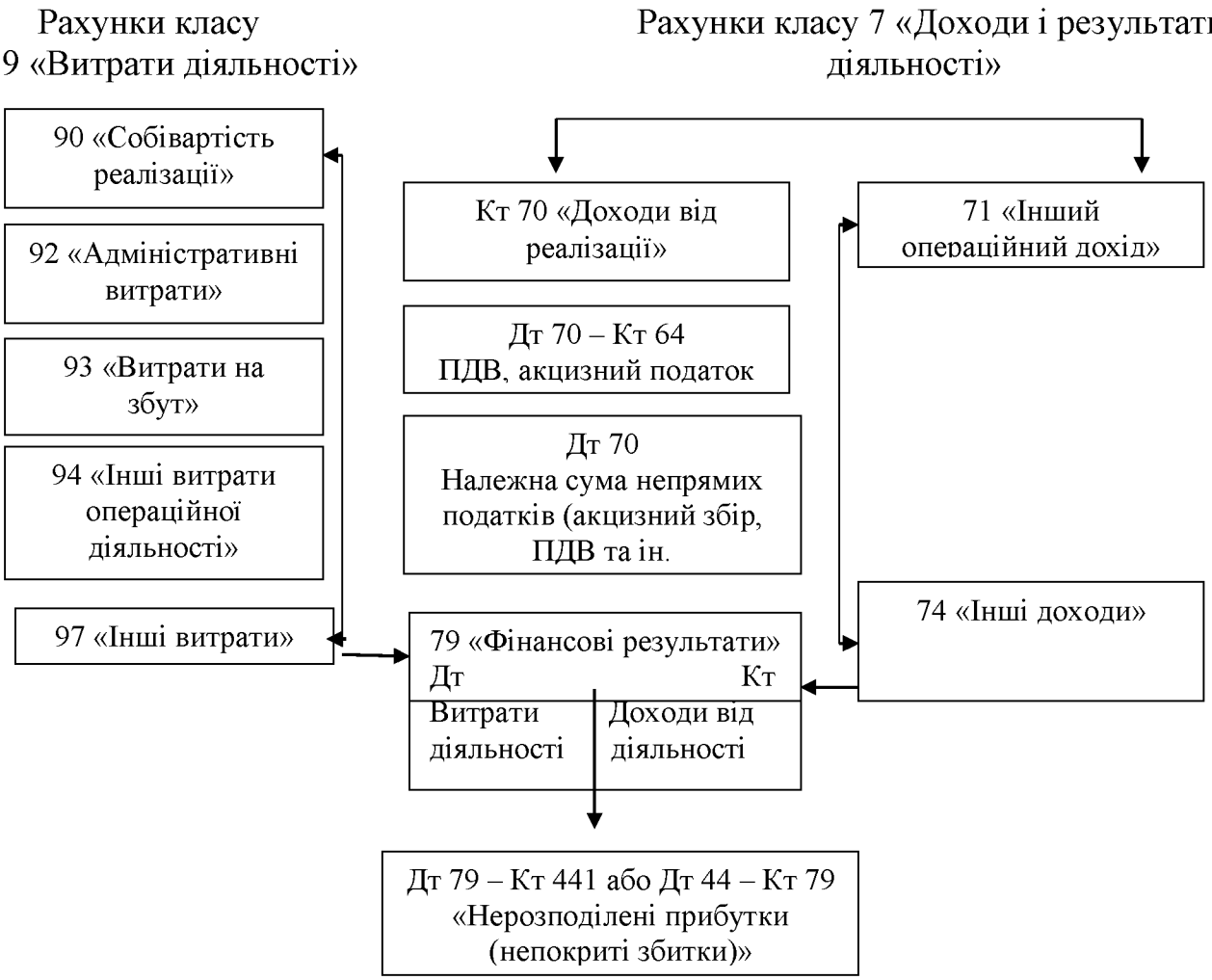

Рис. 2.7. Схема формування і відображення доходів, фінансових результатів на рахунках бухгалтерського обліку ТОВ «ХХХ»

Завершальний етап формування фінзвітності – це, безпосередньо, складання форм фінансової звітності ТОВ «ХХХ». На цьому етапі:

а) завершують записи на рахунках аналітичного обліку. Для забезпечення достовірності облікових даних та заповнення форм звітності, в необхідних

випадках складають оборотні відомості за окремими субрахунками до синтетичних рахунків;

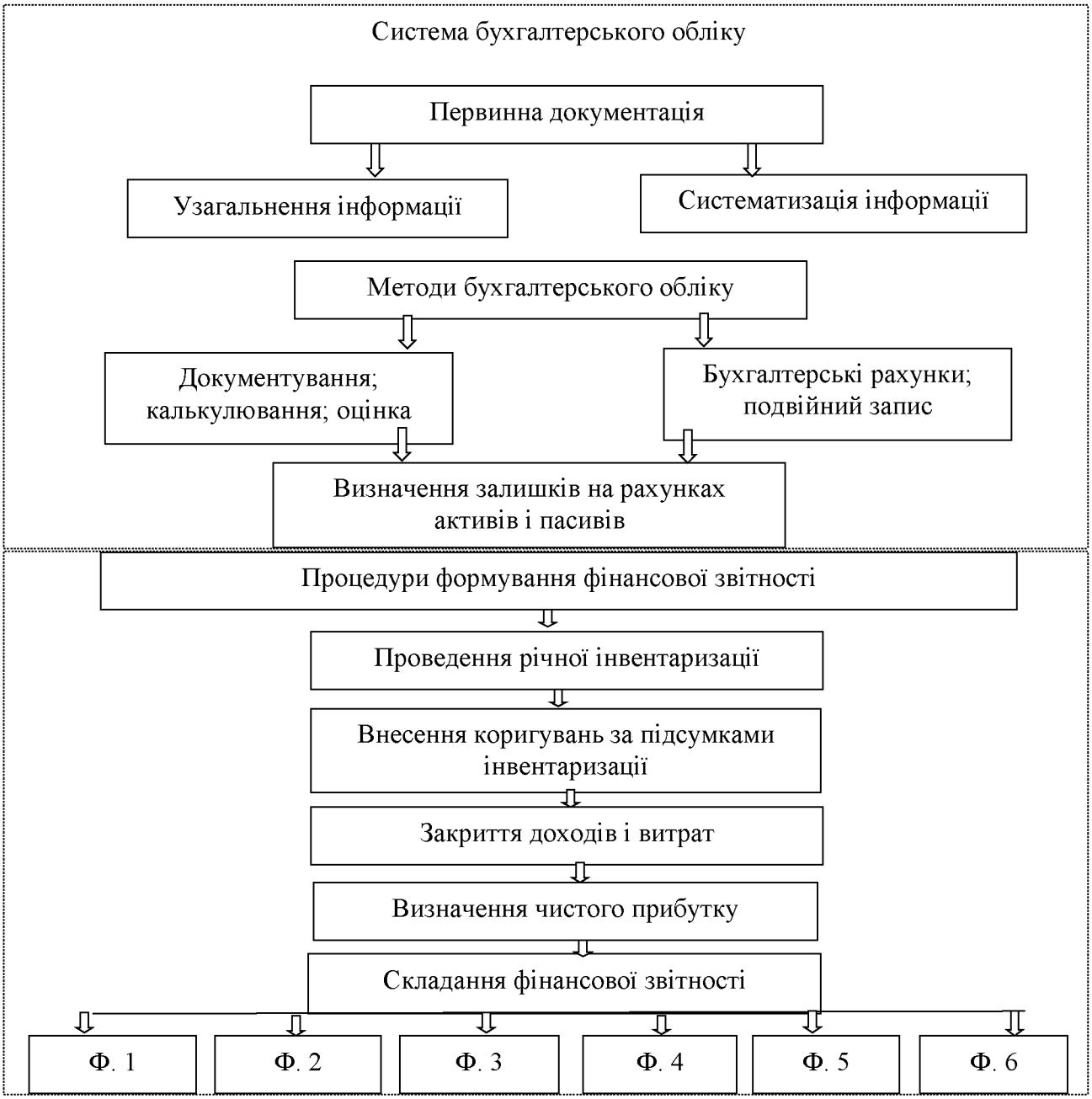

Рис. 2.8. Поетапність процедур процесу формування фінансової звітності ТОВ «ХХХ»

б) завершують записи у Головній книзі, вивіряють дані оборотної відомості за синтетичними рахунками з оборотними відомостями за аналітичними рахунками;

в) формують фінансову звітність за законодавчо встановленими формами;

г) головний бухгалтер детально перевіряє складену фінансову звітність на

правильність заповнення усіх рядків Балансу (Звіту про фінансовий стан) та інших форм, та їх взаємоузгодженості. Після цього головний бухгалтер і керівник детально аналізують дані форм фінансової звітності та підписують їх. Увесь цикл бухгалтерського обліку, який безпосередньо включає основні етапи та процедури формування фінансової звітності відобразимо на рис. 2.8.

Отже, підготовка та складання річної фінансової звітності ТОВ «ХХХ» є тривалим і складним обліковим процесом. На етапі формування фінансової звітності бухгалтеру необхідно забезпечити здійснення низки процедур, а саме: визначити залишки на рахунках обліку; провести річну інвентаризацію; закрити рахунки доходів і витрат; визначити чистий прибуток (збиток) підприємства тощо.

2.3. Порядок складання фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва

Організацію обліку на ТОВ «ХХХ» можна розглядати в декількох площинах:

– в частині фінансового, податкового та внутрішнього УО;

– в розрізі організації первинного та підсумкового обліку;

– в межах організації методичного, технічного та організаційного етапів.

ТОВ «ХХХ» для ведення обліку використовують журнальну форму БО - систему регістрів обліку, які мають власний порядок і спосіб реєстрації фактів та подальшого узагальнення в них інформації з дотриманням єдиних положень і з урахуванням ознак діяльності ТОВ «ХХХ» і технології подальшої обробки облікових показників.

ТОВ «ХХХ» має первинні документи, що підтверджують їх операції враховуючи особливі вимоги фінансового чи податкового обліку.

Документування це досить важливий етап ведення обліку який передбачає три базових етапи: складання, приймання та обробку.

В подальшому перевірені бухгалтерією документи підлягають наступному опрацюванню – розцінюванню, систематизації та котируванню. Тобто, бухгалтерський облік являє собою своєрідну інформаційну систему, основним завданням якої є відображення інформації про господарську діяльність підприємства з метою її подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень.

Господарські операції відображаютьмя на рахунках бухгалтерського обліку, на підставі регістрів формуються дані головної книги та складається обротно-сальдова відомість, яка є підставою для звірки оборотів та для формування Балансу підприємства. Розглянемо на прикладі порядок відображення в обліку господарських операцій та формування оборотно-сальдової відомості.

У таблиці 2.3 представлено дані вступного балансу.

Таблиця 2.3

Вступний баланс ПП «Мрія» на 31 грудня 2021 р.

Актив	Номер рахунку	Сума, грн.	Пасив	Номер рахунку	Сума, грн.
Бензин	203	50484	Пайовий капітал	41	245884
Грошові кошти	31	254000	Резервний капітал	43	20000
Поточні фінансові інвестиції	35	27184	Заборгованість перед постачальниками	63	205750
Розрахунки з покупцями та замовниками	36	38517	Короткостроковий кредит	60	15684
Основні засоби	10	56985			
Малоцінні та швидкозношувані предмети	22	45890			
Виробництво	23	14258			

У табл. 2.4 представлено типові господарські операції, які відображаються та мають місце у суб'єктів малого підприємництва. Для умовного прикладу представлено 10 господарських операцій, які є і в господарській діяльності ТОВ «ХХХ», підприємство отримує і сплачує кредити, придбає пальне і т.д.

Таблиця 2.4

Журнал реєстрації господарських операцій ПП «Мрія» (умовний приклад)

Зміст операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
Придбано бензин у постачальників	203	63	3084
Сплачено постачальникам за бензин з поточного рахунку	63	31	3084
Отримано на поточний рахунок короткостроковий кредит банку	31	60	10000
Внесено основні засоби до пайового капіталу підприємства	10	41	8000
Придбано малоцінні та швидкозношувані предмети у постачальників	22	63	384
Списано кошти з поточного рахунка на придбання поточних фінансових інвестицій	35	31	1300
Списано бензин на виробничі потреби на суму	23	203	2000
Списано малоцінні та швидкозношувані предмети на виробничі потреби	23	22	600
Отримано на поточний рахунок банку кошти від покупців	31	36	3000
Погашено короткостроковий кредит коштами з поточного рахунку	60	31	2100

Таблиця 2.4

Оборотно-сальдова відомість на 31 січня

Номер рахунка, назва	Сальдо на початок		Оборот по дебету	Оборот по кредиту	Сальдо на кінець		Рядок ф. № 1-м	Рядок ф. № 1-м
	Дт	Кт			Дт	Кт		
203	50484		3084	2000	51568		1100	
31	254000		13000	6484	260516		1165	
35	27184		1300	0	28484		1165	
23	14258		2600	0	16858		1100	
10	56985		8000	0	64985		1010	
22	45890		384	600	45674		1100	
36	38517		0	3000	35517		1125	
41		245884	0	8000		253884		1400
43		20000	0	0		20000		1415
63		205750	3084	3468		206134		1615
60		15684	2100	10000		23584		1600
Разом	487318	487318	33552	33552	503602	503602	1300	1900

Отже, як свідчать дані попередіз таблиць, бухгалтерський баланс відображає стан засобів (майна) на певну дату. Звісно, в процесі діяльності

суб'єктів господарювання здійснюється велика кількість різноманітних господарських операцій. Під їх впливом відбуваються зміни в структурі активів та пасивів підприємства. Але які б не були господарські операції і які б вони не викликали зміни в балансі, рівність між активом і пасивом завжди зберігається. Таке постійне зберігання рівності в результаті співставлення засобів підприємств з їх джерелами є основним змістом балансового узагальнення. Розглянемо на прикладі, як господарські операції впливають на валюту балансу (табл. 2.5, 2.6).

Таблиця 2.5

Журнал реєстрації господарських операцій ПП «Мрія» на травень 2022 р.

Дата	Зміст господарських операцій	Сума, грн
02.05	Отримано в касу з поточного рахунку в банку грошові кошти	18000
18.05	Виплачено з каси підприємства заробітну плату працівникам	16000
22.05	Надійшли товари від постачальника	9000
28.05	Збільшено резервний капітал за рахунок нерозподілених прибутків	6000

Таблиця 2.6

Вплив господарських операцій на валюту балансу ПП «Мрія»

Статті балансу	01.05	02.05	18.05	22.05	28.05
Актив					
Товари	5000	5000	5000	14000	14000
Поточний рахунок в банку	20000	2000	2000	2000	2000
Каса	300	18300	2300	2300	2300
Нематеріальні активи	12000	12000	12000	12000	12000
Разом	37300	37300	21300	30300	30300
Пасив					
Резервний капітал	9600	9600	9600	9600	15600
Нерозподілені прибутки	8000	8000	8000	8000	2000
Розрахунки з постачальниками та підрядчиками	1700	1700	1700	10700	10700
Розрахунки за виплатами працівникам	18000	18000	2000	2000	2000
Разом	37300	37300	21300	30300	30300

Отже, підсумки активу і пасиву балансу (валюта балансу) збільшуються або зменшуються лише за умови, коли господарська операція впливає водночас на засоби та їх джерела.

Інші операції викликають перегрупування сум в статтях активу або

пасиву і не змінюють підсумок балансу.

Зміни, які відбуваються в балансі під впливом різних типів господарських операцій (рис. 2.9).

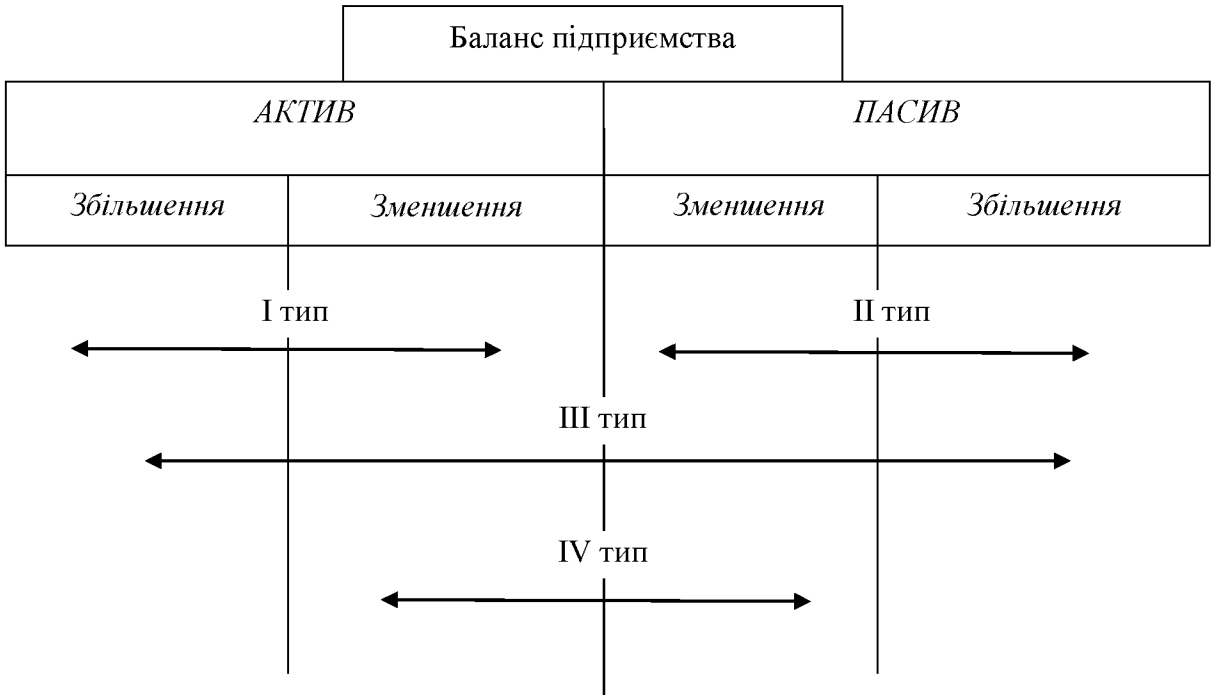

Рис. 2.9. Зміни у балансі під впливом чотирьох типів операцій

Таким чином:

1. Усі господарські операції, що мають місце в діяльності підприємства за характером змін, які вони викликають у балансі, зводиться до чотирьох типів операцій.

2. Кожна господарська операція викликає зміни не менше ніж двох статей балансу, при цьому зберігається рівність активу і пасиву.

3. Підсумок активу і пасиву балансу змінюється тільки тоді, коли господарська операція стосується одночасно засобів і джерел їх утворення.

4. Рівність підсумків активу і пасиву балансу зберігається після будь-якої операції, це відповідає принципу подвійного відображення операцій на рахунках обліку.

Розглянемо на прикладі вплив господарських операцій в розрізі типів змін на валюту балансу – табл. 2.7.

Отже, Баланс - це звіт про фінансовий стан підприємства, який

відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал.

Таблиця 2.7

Вплив господарських операцій в розрізі типів змін на валюту балансу ПП «Мрія»

Зміст господарської операції	Вплив на				Тип змін
	Активи	Капітал	Зобов'я-зання	Валюту балансу	
1. Відпущену зі складу матеріали на виробництво 10000 грн	-+			Не змінюється	I
2. Придбані запасні частини 750 грн	+		+	збільшується	III
3. Придбано паливо для виробництва за рахунок короткострокової позики банку 50000 грн	+		+	збільшується	III
4. З поточного рахунку кошти надійшли в касу 1780 грн	+-			Не змінюється	I
5. Видано з каси заробітну плату працівникам підприємства 350 грн	-+			Не змінюється	I
6. Погашено з поточного рахунку заборгованість перед постачальниками 8000 грн	-		-	Зменшується	IV
7. Видано з каси готівку підзвітній особі на господарські потреби 150 грн	-+			Не змінюються	I
8. Придбано товари в постачальників 7450 грн	+		+	Збільшується	III
9. Нарахована заробітна плата робітникам основного виробництва 12700	+		+	Збільшується	III
10. За рахунок нерозподіленого прибутку збільшено резервний капітал 6800 грн		+-		Не змінюється	II

Баланс дає можливість визначити склад та структуру майна підприємства, ліквідність та оборотність оборотних засобів, наявність власного і запозиченого капіталу, зміну дебіторської та кредиторської заборгованості та інші показники. Отримання такої інформації є необхідною умовою для прийняття

управлінських рішень, а також для оцінки ефективності майбутніх вкладень капіталу.

Склад активу ТОВ «ХХХ» станом на 31 грудня 2021 року представлено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Склад активу Балансу (ф. № 1-м) ТОВ «ХХХ» на 31 грудня 2021 р.

Розділ активу	Статті	Рядок	Взаємозв'язок з Планом рахунків	Сума, тис. грн
I. Необоротні активи	Основні засоби	1010 = 1011-1012		1994
	Первісна вартість	1011	10	3132,8
	Знос	1012	131	1138,8
II. Оборотні активи	Запаси	1100	20, 22, 23, 25, 26, 27, 28	2092,4
	У тому числі готова продукція	1103	26, 27	1641,6
	Дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги	1125	36	44,7
	З бюджетом	1135	64	6,7
	Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	30, 31	102,4
х	Баланс	1300	х	4340,2

Основні засоби - вартість власних та отриманих на умовах оренди основних засобів, інших необоротних матеріальних активів ТОВ «ХХХ». До підсумку балансу ТОВ «ХХХ» включається залишкова вартість, яка визначається як різниця між первісною вартістю вказаних необоротних активів і сумою їх зносу на дату балансу.

Запаси відображається вартість запасів, призначених для використання в ході нормального операційного циклу. Крім того, наводяться витрати на незавершене виробництво. Зокрема, для здійснення діяльності досліджуване підприємство у 2021 році придбавало бензин моторний (203) 6 т – 181638 грн, паливо дизельне (203) 125 т – 3163191 грн, оливи та мастила нафтові 25 ц (203) – 161163 грн, азотні добрива (сульфат амонію, карбамід, аміак синтетичний рідкий) (208) – 340 ц – 4483403 грн, хлористий калій (208) 3200 ц – 4272000 грн, засоби захисту рослин (208): інсектициди 1730 л – 769696 грн, фунгіциди 3290 л – 950218 грн, гербіциди 163 кг – 354366 грн та 11625 л – 2044674 грн, інші пестициди 9630 кг – 597119 грн та 4845 л – 702365 грн, шини для

сільськогосподарських машин і тракторів – 8 штук (207) – 42433 грн.

Протягом року матеріали витрачаються на виробництво продукції, або витрати, які пов'язані з цим видом діяльності. Зокрема у 2021 році на вирощування сільськогосподарських культур витрачено: насіння та посадковий матеріал на суму 5 млн 600,6 тис. грн, мінеральних добрив – 9 млн 498,1 тис. грн, пального і мастильних матеріалів – 3 млн 342,7 тис. грн, електроенергії – 591,2 тис. грн, вугілля, торфу, дров, газу – 195,8 тис. грн, запасних частин та будівельних матеріалів – 599,6 тис. грн.

Залишки матеріальних цінностей, які не використані, обліковуються у Балансі по рядку Запаси.

Окремо відображається готова продукція, в якій наводиться її собівартість. Згідно даних форми 50 с.г. на складі залишають залишки продукції кукурудзи на зерно, сої, соняшнику. Наявність та рух сільськогосподарської продукції товариства представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Наявність та рух сільськогосподарської продукції ТОВ «ХХХ» за 2021 р.

Роки	Обсяг продукції			
	реалізованої покупцям	проданої переробним підприємствам	реалізованої населенню в рахунок оплати праці та земельні/майнові паї	втраченої при зберіганні
Кукурудза на зерно				
2021	29944	-	-	9
Соя				
2021	5315	-	-	67
Соняшник				
2021	11969	-	-	-

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги відображається заборгованість покупців за реалізовану їм продукцію зернових і технічних культур. Основними покупцями ТОВ «ХХХ» є фізичні та юридичні особи (ТОВ «Полтава хлібокомбінат», ПП Котелець М. В., ПП Триль П. М., ПП Кульменко, ТОВ «Полтавський комбікормовий завод», ТОВ «СГ «Тріас-2000», ТОВ «Диканський делікатес», ТОВ «Полтава-2015», ТОВ «Соя Дар», ТОВ «ДІМЕТРА», ФГ «Червона рута», ФГ «Червоні квіти» та інші).

Гроші та їх еквіваленти відображаються готівка в касі підприємства, гроші на поточному рахунку в національній.

Ліва сторона балансу показує напрямки використання або вкладення наданих підприємству засобів, оскільки вкладення здійснюються для того, щоб допомогти підприємству досягти своїх цілей.

В пасиві показуються джерела засобів, вкладених в активи, тобто відображається яким чином здійснюється фінансування активів. Склад пасиву ТОВ «ХХХ» представлено у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Склад пасиву балансу (ф. № 1-м) ТОВ «ХХХ» на 31 грудня 2021 р.

Розділ активу	Статті	Рядок	Взаємозв'язок з Планом рахунків	Сума, тис. грн
І. Власний капітал	Зареєстрований капітал	1400	401	2,1
	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	441	3764,9
ІІІ. Поточні зобов'язання	Короткострокові кредити банків	1600	60	50
	Поточна заборгованість за:			
	товари, роботи та послуги	1615	63	20
	розрахунками з бюджетом	1620	64	4
	розрахунками зі страхування	1625	65	6,1
	розрахунками з оплати праці	1630	66	97
	Інші поточні зобов'язання	1690	68	296,1
х	Баланс	1900	х	4240,2

Охарактеризуємо порядок відображення інформації про статті пасиву ТОВ «ХХХ» у Балансі.

Зареєстрований капітал наводиться зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу ТОВ «ХХХ». Він складає 17425 грн. Засновником товариства є Шебітько Сергій Володимирович.

Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) відображається сума нерозподіленого прибутку ТОВ «ХХХ».

Зокрема, чистий прибуток у 2020 році склав 857,2 тис. грн, у 2021 році 240,7 тис. грн. Вивчивши дані фінансової звітності ТОВ «ХХХ», можна з впевненістю говорити про найбільшу частку прибутку підприємство отримує від операцій реалізації.

Основними напрямками діяльності підприємства є: сільськогосподарське виробництво та реалізація товарної продукції і сировини; вирощування, переробка, переробка сільськогосподарської продукції як власного виробництва, так і придбаного та інші.

Короткострокові кредити банків відображається сума поточних зобов'язань підприємства перед банками з урахуванням належної сплати суми процентів за їх користування.

Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги відображається сума заборгованості постачальниками матеріалів сільськогосподарського призначення, запасних частин, палива, мастил, мінеральних добрив, інсектицидів, фунгіцидів і тд і підрядникам за послуги електроенергії, водопостачання, газопостачання. Зокрема, основними постачальниками є ТОВ «Палітра», ТОВ «Сервіс-сталь», ПП «ТД «Галпідшипник», ТОВ ТД УкрСпецМасла, ТОВ «Торговий дім «Складська техніка», АВ Метал Груп, Геннліх Україна.

За розрахунками з бюджетом відображається заборгованість ТОВ «ХХХ» за платежами до бюджету. Досліджуване підприємство є платником ПДВ (податковий номер 313162716108), ПДФО, ВЗ, єдиного податку 4 групи.

За розрахунками зі страхування відображається сума заборгованості ТОВ «ХХХ» з відрахувань на єдиний соціальний внесок. Реєстраційнийц номер платника ЄСВ 1605030246, клас професійного ризику виробництва 22;

За розрахунками з оплати праці відображається заборгованість досліджуваного підприємства за нарахованою, але ще не сплаченою сумою оплати праці.

У Звіті про фінансові результати (форма 2-м) ТОВ «ХХХ» відображає доходи, витрати, прибутки або збитки від господарської діяльності за звітний період. Метою складання цієї форми звітності є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про результати діяльності ТОВ «ХХХ».

Структура Звіту про фінансові результати суб'єктів малого підприємництва побудована відповідно до структури Плану рахунків

бухгалтерського обліку активів. розглянемо на умовному прикладі типові операції для малих підприємств у частині доходів, витрат та фінансових результатів.

Таблиця 2.10

Журнал реєстрації господарських операцій за перший квартал 20__р.

Зміст господарських операцій	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4
Списано на адміністративні потреби пальне на суму 10000 грн.	92	203	10000
Нарахована амортизація (знос) об'єктів			
- адміністративного призначення – 4200 грн	92	131	4200
- збутового призначення – 1800 грн	93	131	1800
Списано на потреби бухгалтерії канцтовари на суму 600 грн	92	22	600
Нарахована заробітна плата працівникам апарату управління	92	66	84000
Нарахована заробітна плата працівникам збуту – 30000 грн	93	66	30000
Нарахований на суми заробітної плати ЄСВ	92	651	16800
	93	651	6000
Нараховано дохід від реалізації насіння соняшнику 1500000 грн,	361	701	1500000
в т.ч. ПДВ на умовах післяоплати.	701	641	184210,53
Собівартість соняшнику склала 900000 грн.	901	26	9000
Отримано передоплату від замовника за виконання будівельних	311	681	18000
робіт на суму 18000 грн, в т.ч. ПДВ.	643	641	3000
Нараховано дохід від реалізації будівельних робіт. Собівартість	361	703	18000
будівельних робіт склала 12000 грн.	703	643	3000
	681	361	18000
	903	23	12000
Перераховано аванс ТОВ «Полтаватеплоенерго» за комунальні	371	311	18000
послуги	641	644	3000
	23	685	6000
	92	685	4500
	93	685	4500
	644	685	3000
	685	371	18000
Перераховано аванс ТОВ «Полтававодоканал» за комунальні	371	311	9000
послуги	641	644	1500
	23	631	5250
	92	631	750
	93	631	1500
	644	631	1500
	631	371	9000
Перераховано аванс ТОВ «Полтаваобленерго» за комунальні	371	311	24000
послуги на суму 24000 грн	641	644	4000
	23	685	8000
	92	685	8000
	93	685	4000
	644	685	4000
	685	371	24000

Продовж. табл. 2.10

1	2	3	4
Нараховано дохід від реалізації послуг по монтажу обладнання на суму 5690 грн, в т.ч. ПДВ.	361 703	703 641	5690 948,3
На поточний рахунок надійшов аванс за реалізацію запасних частин на суму 17400 грн, запасні частини було реалізовано, собівартість запасних частин склала 11400 грн.	311 643 361 712 681	681 641 712 643 361	17400 2900 17400 2900 17400
Нараховано дохід від здачі в оренду приміщення 2 кв. м., вартісмть 1 кв.м. 4000 грн, в т.ч. ПДВ. Грошові кошти надійшли на поточний рахунок підприємства.	37 713 31	713 641 37	8000 1333,33 8000
Відображено дохід від списання простроченої кредиторської заборгованості на суму 2000 грн.	631	717	2000
Відображено курсову різницю. Заборгованість покупців на 01.03. склала 2000 €, курс 1€ 30,00 грн., на 31.03. п.р. курс 1€ 30,15 грн.	362	714	300
Відображено курсову різницю. Заборгованість постачальників на 01.03. склала 1800 €, курс 1€ 30,00 грн., на 31.03. п.р. курс 1€ 30,15 грн.	945	632	270
Затверджений авансовий звіт директора на суму 5600 грн.	92	372	5600
Оприбутковано безоплатно передані інструменти 2000 грн	22	718	2000
Нараховано відсотки за користування кредитом банку 3800 грн.	951	311	3800

Нерозподілений прибуток ТОВ «ХХХ» протягом року формується на рахунках:

а) фінансові результати від реалізації продукції, робіт і послуг – на рахунках 90 і 93 по дебету і рахунку 70 – по кредиту;

б) фінансовий результат від реалізації інших оборотних активів – по дебету рахунку 943 і по кредиту рахунку 712;

в) фінансові результати від інших доходів і інших витрат звичайної діяльності – по дебету рахунку 97 і кредиту рахунку 74;

є) фінансові результати від фінансових витрат – по дебету рахунку 95.

Підсумок фінансових результатів ПАФ «Урожай» здійснюється на рахунку 79 «Фінансові результати».

На субрахунку 791 визначається прибуток від операційної діяльності ТОВ «ХХХ». За кредитом субрахунку відображується в порядку закриття рахунків сума доходів від реалізації продукції, робіт, послуг та від іншої операційної діяльності (рахунки 70, 71), за дебетом - сума в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізації – рахунок 90 та витрат операційної

діяльності – 92, 93, 94.

Зокрема, рахунки обліку доходів ТОВ «ХХХ», пов'язаних з операціями реалізації: 701; 703 та рахунки обліку витрат, пов'язаних з реалізацією: 90, 93 закриваються на рахунок 791 «Результат операційної діяльності» .

У табл. 2.11 представлено довідку бухгалтера по закриттю фінансових результатів та визначення суми чистого прибутку.

Таблиця 2.11

Довідка бухгалтера по закриттю доходів та витрат

Зміст господарських операцій	Дт	Кт	Сума
Списано на фінансові результати			
Доходи від реалізації	70	791	1711848,83
Інший операційний дохід	71	791	33933,33
Собівартість реалізації	79	90	12000
Адміністративні витрати	79	92	134450
Витрати на збут	79	93	47800
Фінансові витрати	79	94	3800
Інші операційні доходи	79	95	270
Визначено фінансовий результат	79	441	1547462,16

Взаємозв'язок рахунків бухгалтерського обліку та «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ТОВ «ХХХ» наведено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Алгоритм заповнення «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) ТОВ «ХХХ»

Код рядка	Стаття	Джерела інформації	Норма НП(С)БО 25	Сума, тис. грн, 2021 р.
2000	чистий дохід від реалізації продукції (робіт, послуг)	Дт 701, 703 із Кт 791 за мінусом Дт 704	п. 5.1	1646,6
2120	Інші операційні доходи	Оборот за Дт 71	п. 5.2	2
2240	Інші доходи	Оборот за Дт 74	п.5.3	4,6
2280	Разом доходи	2000 + 2120 + 2240		1653,2
2050	собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг)	Дт 901, 903	п. 5.4	1303,2
2180	Інші операційні витрати	Дт рахунка 92, 93, 94	п. 5.5	109,3
2285	Разом витрати	2050 + 2180 + 2270		1412,5
2290	Фінансовий результат до оподаткування	2280 - 2285	п. 5.7	240,7
2350	Чистий прибуток (збиток)	2290 - 2300	п. 5.9	240,7

Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки та збитки від діяльності підприємства за звітний період. Показники звіту наводять у тисячах гривень з одним десятковим знаком.

Дані цього Звіту дозволяють побачити структуру доходів і витрат, інформацію для визначення прибутковості і рентабельності діяльності ТОВ «ХХХ».

У ТОВ «ХХХ» для формування та подання фінансової звітності використовується «M.E.Doc». Для створення, обробки, збереження та подачі фінансової звітності, і зокрема, форми № 1-м «Балансу» до контролюючих органів телекомунікаційними засобами, у програмі «M.E.Doc» передбачено модуль «Реєстр звітів».

Отже:

- актив балансу ТОВ «ХХХ» має три розділи (підприємство відображає інформацію у 2 розділах), пасив балансу малого підприємства має чотири розділи (станом на кінець 2021 року ТОВ «ХХХ» складає розділ I і III).

- у звіті про фінансові результати ТОВ «ХХХ» наводиться інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період, наростаючим підсумком з початку року.

РОЗДІЛ 3
АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СУБ'ЄКТА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

3.1. Аналіз майна і джерел формування капіталу

Систематичний аналіз фінансового стану підприємства, його платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості необхідний ще й тому, що дохідність будь-якого підприємства, розмір його прибутку багато в чому залежать від його платоспроможності. Ураховують фінансовий стан підприємства і банки, розглядаючи режим його кредитування та диференціацію відсоткових ставок. Фінансовий стан підприємства є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції. Як правило, що вищі показники обсягу виробництва і реалізації продукції, робіт, послуг і нижча їх собівартість, то вища прибутковість підприємства, що позитивно впливає на його фінансовий стан.

Аналіз фінансового стану – це частина загального аналізу господарської діяльності підприємства, який складається з двох взаємозв'язаних розілів: фінансового та управлінського аналізу. Розподіл аналізу на фінансовий та управлінський зумовлений розподілом системи бухгалтерського обліку, яка склалася на практиці, на фінансовий та управлінський облік. Обидва види аналізу взаємозв'язані, мають спільну інформаційну базу (рис. 3.1).

До особливостей зовнішнього фінансового аналізу можна віднести: орієнтацію на публічну, зовнішню звітність підприємства; множинність об'єктів – користувачів; різноманітність цілей і інтересів суб'єктів;

максимальну відкритість результатів для користувачів.

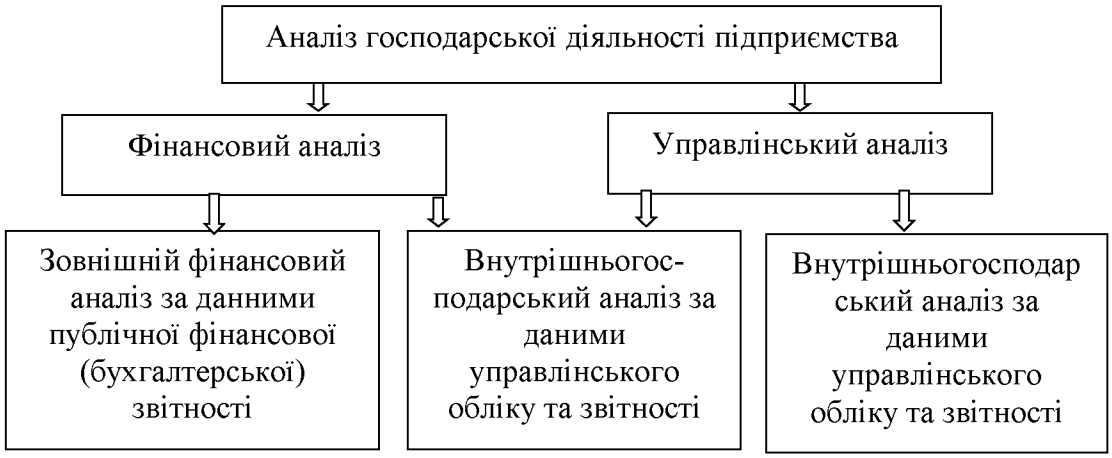

Рис. 3.1. Місце фінансового аналізу у загальній системі аналізу господарської діяльності підприємства

Основним змістом внутрішнього (традиційного) аналізу фінансового стану підприємства є: аналіз майна (капіталу) підприємства; аналіз фінансової стійкості та стабільності підприємства; оцінка ділової активності підприємства; аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства і факторів, що на них впливають; аналіз кредитоспроможності підприємства; оцінка використання майна та вкладеного капіталу; аналіз власних фінансових ресурсів; аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства; аналіз самоокупності підприємства. Цей аналіз здійснюється аналітиками підприємства і ґрунтується на широкій інформаційній базі, включаючи й оперативні дані.

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, та іншими установами.

Основними завданнями аналізу фінансового стану є:

- дослідження рентабельності та фінансової стійкості підприємства;

- дослідження ефективності використання майна (капіталу) підприємства, забезпечення підприємства власними оборотними коштами;

- об'єктивна оцінка динаміки та стану ліквідності, платоспроможності та фінансової стійкості підприємства;

- оцінка становища суб'єкта господарювання на фінансовому ринку та кількісна оцінка його конкурентоспроможності;

- аналіз ділової активності підприємства та його становища на ринку цінних паперів;

- визначення ефективності використання фінансових ресурсів.

Предметом фінансового аналізу підприємства є його фінансові ресурси, їх формування та використання.

Для досягнення основної мети аналізу фінансового стану підприємства – об'єктивної його оцінки та виявлення на цій основі потенційних можливостей підвищення ефективності формування й використання фінансових ресурсів – можуть застосовуватися різні методи аналізу (рис. 3.2).

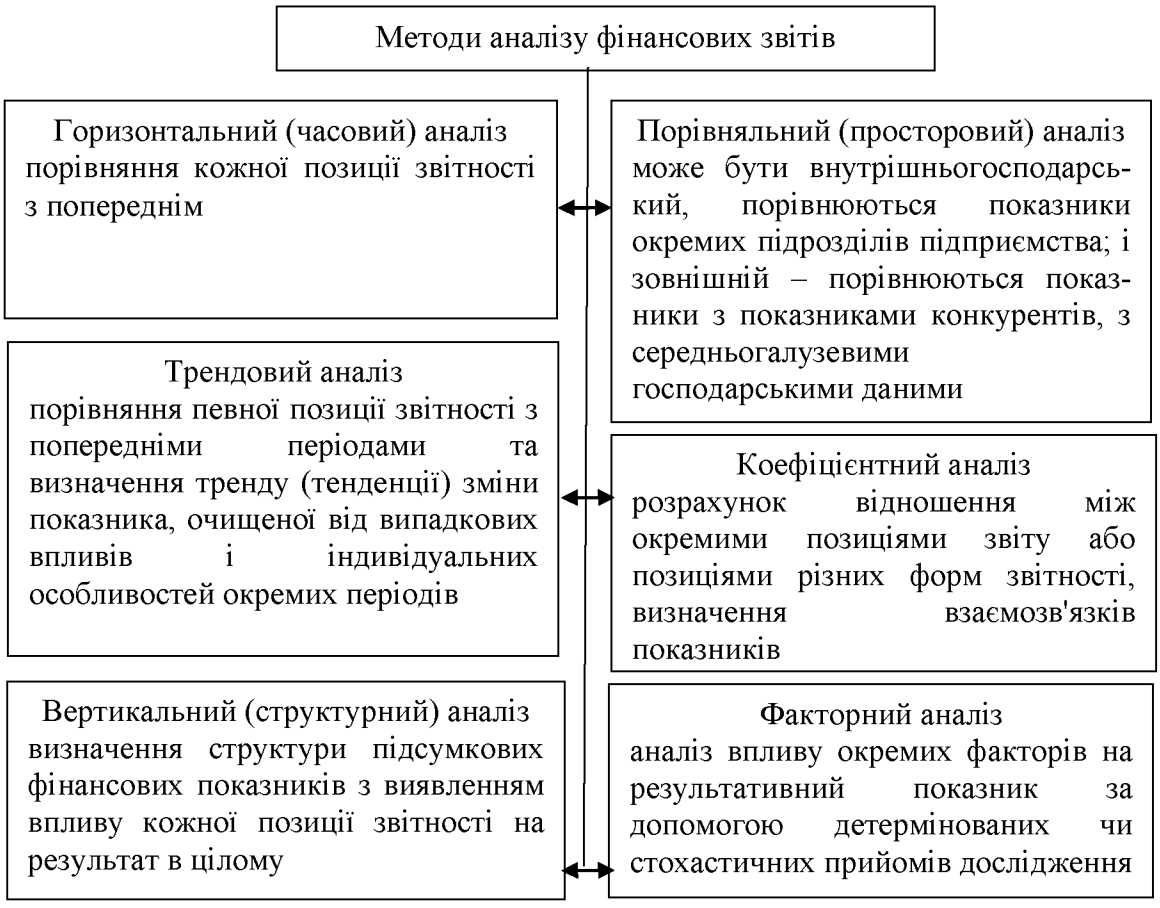

Рис. 3.2. Методи аналізу фінансових звітів

Отже, фінансовий стан – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства.

Інформаційною базою для оцінювання фінансового стану ТОВ «ХХХ» є

дані: Балансу (Звіту про фінансовий стан) (форма №1-м); Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2-м) - табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Призначення основних компонентів фінансової звітності

Компоненти фінзвітності	Зміст	Використання інформації
Баланс – ф. 1-м	Відображає наявність активів, зобов'язань і капіталу ТОВ «ХХХ» на певну дату.	Оцінка структури ресурсів ТОВ «ХХХ», їх ліквідності та платоспроможності підприємства; фінансова стійкість. За різницею в показниках балансу на початок і кінець звітного періоду характеризують зміну фінансового стану ТОВ «ХХХ»
Звіт про фінансові результати – ф. № 2-м	Доходи, витрати та фінансові результати діяльності ТОВ «ХХХ» за звітний період	Склад, динаміка та структура доходів та витрат ТОВ «ХХХ», прибутковість та рентабельність ТОВ «ХХХ»;

Оцінку ресурсів, а саме склад, розміщення, структуру та динаміку активів (господарський засобів) й пасивів (власних та залучених джерел утворення майна, за інформацією Спрощеного звіту СМП проведемо аналіз майнового стану ТОВ «ХХХ» (табл. 3.2), що характеризується оцінкою).

Таблиця 3.2

Динаміка та структура майна ТОВ «ХХХ»

за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)

Види активів	2019 р.		20120 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 20121 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	у %
А	1	2	3	4	5	6	7	8
Майно – всього	2839,8	100,0	3691	100,0	4240,2	100,0	+1400,4	+49,3
1. Необоротні активи	720,7	25,4	2071,3	56,1	1994	47,0	+1273,3	У 2,8 р.
1.1. Основні засоби	720,0	25,4	2071,3	56,1	1994	47,0	+1273,3	У 2,8 р.
2. Оборотні активи	2119,1	74,6	1619,7	43,9	2246,2	53,0	+127,1	+6,0
2.1. Запаси	1298	45,7	1409,8	38,2	2092,4	49,3	+794,4	+61,2
2.1.1. Вироб-ничі запаси	138	4,9	444,5	12,0	450,8	10,6	+312,8	У 3,2 р.

Продовж. табл. 3.2

А	1	2	3	4	5	6	7	8
2.1.2. Готова продукція	1160	40,8	965,3	26,2	1641,6	38,7	+481,6	+41,5
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	41,3	1,5	114,6	3,1	51,4	1,2	+10,1	+24,5
2.3. Грошові кошти	779,8	27,5	95,3	2,6	102,4	2,4	-677,4	-86,9

Аналіз майнового стану показав, що у 2021 році вартість майна ТОВ «ХХХ» порівняно з 2019 роком збільшилася на 1 млн. 400,4 тис. грн. або на 49,3%. Вартість необоротних активів зросла на 1 млн. 273,3 тис. грн., або у 2,8 рази, за рахунок вартості основних засобів.

Вартість оборотних активів ТОВ «ХХХ» збільшилася у 2021 році порівняно з 2019 роком на 127,1 тис. грн., або на 6%. Зросла вартість запасів на 794,4 тис. грн., або на 61,2%, зросла вартість готової продукції на 481,6 тис. грн., або на 41,5%. Підвищилась вартість виробничих запасів на 312,8 тис. грн., або у 3,2 рази. Знизилась вартість грошових коштів на 677,4 тис. грн., або на 86,9%. Зросла вартість поточної дебіторської заборгованості на 10,1 тис. грн., або на 24,5%.

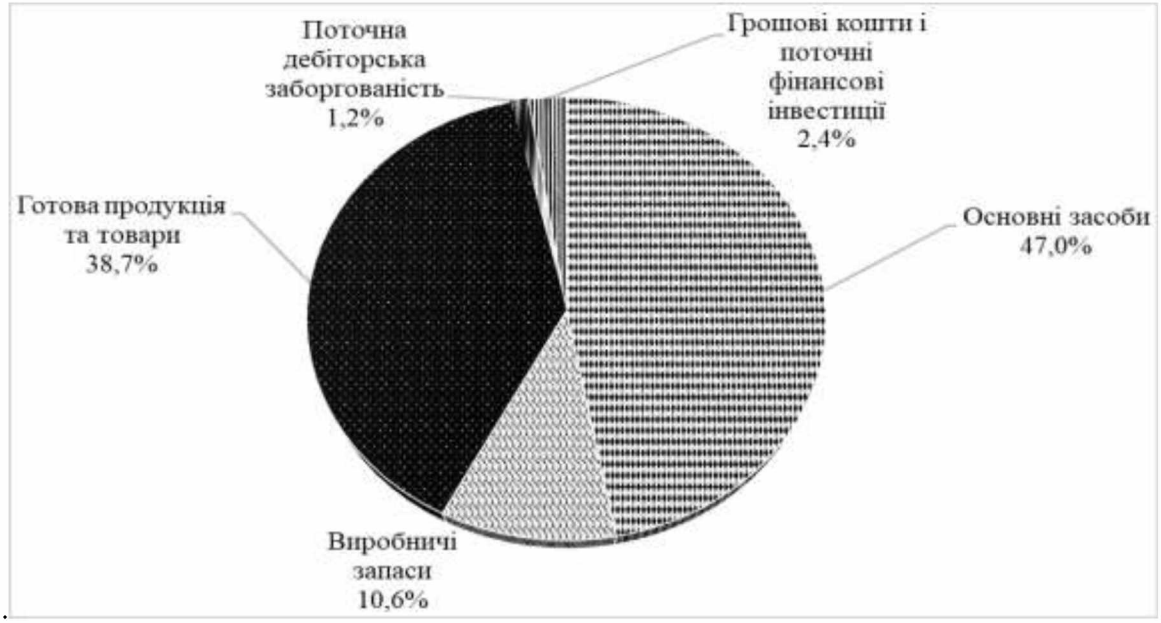

Рис. 3.3. Структура майна ТОВ «ХХХ» за 2021 р., %

У структурі майна ТОВ «ХХХ» за досліджуваний період у 2019 та 2021 рр. переважає питома вага оборотних активів – 74,6% та 53%. У 2020 році переважає частка необоротних активів – 56,1%.

З урахуванням поділу видів майна за класифікаційними ознаками проаналізуємо склад, структуру та динаміку активів балансу ТОВ «ХХХ», використавши форму № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Склад, структура та динаміка активів балансу ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2021 рр. (станом на кінець року)

Вид майна (активів)	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
За характером участі у господарському процесі та швидкості обороту								
Необоротні	720,7	25,4	2071,3	56,1	1994	48,2	+1273,3	У 2,8 р.
Оборотні	2119,1	74,6	1619,7	43,9	2246,2	51,8	+127,1	+6,0
Усього	2839,8	100	3691	100	4340,2	100	+1500,4	+52,8
За формою функціонування								
Матеріальні	2018,7	71,1	3481,1	94,3	4086,4	94,2	+2067,7	У 2 р.
Нематеріальні	-	-	-	-	-	-	-	-
Фінансові	821,1	28,9	209,9	5,7	153,8	5,8	-667,3	-81,3
Усього	2839,8	100	3691	100	4340,2	100	+1500,4	+52,8
За чутливістю до інфляційних процесів								
Монетарні	821,1	28,9	209,9	5,7	153,8	5,8	-667,3	-81,3
Немонетарні	2018,7	71,1	3481,1	94,3	4086,4	94,2	+2067,7	У 2 р.
Усього	2839,8	100	3691	100	4340,2	100,0	+1500,4	+52,8
За рівнем ліквідності								
Високоліквідні	779,8	27,5	95,3	2,6	102,4	2,4	-677,4	-86,9
Середньоліквідні	41,3	1,4	114,6	3,1	51,4	3,5	+10,1	+24,4
Низьколіквідні	1298	45,7	1409,8	38,2	2092,4	48,2	+794,4	61,2
Важколіквідні	720,7	25,4	2071,3	56,1	1994	45,9	+1273,3	У 2,8 р.
Усього	2839,8	100	3691	100	4340,2	100	+1500,4	+52,8

Отже, загальна вартість активів ТОВ «ХХХ» збільшилася на 1 млн. 500,4 тис. грн., або на 52,8%. Аналіз складу, структури та динаміки активів в розрізі класифікаційних ознак показав:

- за характером участі у господарському процесі та швидкості обороту активи поділяють на необоротні та оборотні, при цьому вартість необоротних збільшилась у 2021 році порівняно з 2019 роком на 1 млн. 273,3 тис. грн., або у

2,8 рази, оборотних зросла на 127,1 тис. грн. або на 6%. У структурі у 2019-2021 рр. переважала частка оборотних – 74,6%, 51,8%. У 2020 році – частка необоротних активів – 56,1%;

- за формою функціонування у ТОВ «ХХХ» обліковано матеріальні, вартість яких за досліджуваний період зросла на 2 млн.67,7 тис. грн., або у 2 рази та фінансові, сума зниження відповідно – 667,3 тис. грн., або на 81,3%. У структурі переважає частка матеріальних, на кінець 2021 р. вона склала 94,2%, що на 23,1 пункти більше порівняно з 2019 роком;

- за чутливістю до інфляційних процесів активи поділяються на монетарні та немонетарні. У 2021 році порівняно з 2019 роком вартість монетарних зменшилась на 667,3 тис. грн. або на 81,3%, тоді як немонетарних зросла на 2 млн. 67,7 тис. грн., або у 2 рази.

У структурі переважає частка немонетарних, відповідно 71,1%, 94,3% та 94,2%.

- за рівнем ліквідності активи ТОВ «ХХХ» поділяють:

1. Високоліквідні (грошові кошти), їх сума у 2021 році порівняно з 2019 роком знизилась на 667,4 тис. грн., або на 86,9%.

2. Середньоліквідні (дебіторська заборгованість) – сума яких зросла на 10,1 тис. грн., або на 24,4%.

3. Низьколіквідні (запаси) – їх вартість збільшилась на 794,4 тис. грн. або на 61,2%.

4. Важколіквідні (основні засоби) – вартість зросла на 1 млн. 273,3 тис. грн. або у 2,8 рази.

У структурі активів переважають у 2020 році важко-ліквідні активи. У 2019 – 2021 рр. переважає частка низько-ліквідних активів – 45,7% та 48,2%.

Динаміка та структура джерел формування капіталу ТОВ «ХХХ» відображено у табл. 3.4.

Аналіз даних табл. 3.4 показав, що загальна сума капіталу досліджуваного підприємства у 2021 р. збільшилася порівняно з 2019 р. на 1 млн. 400,4 тис. грн. або на 49,3%.

Таблиця 3.4

Динаміка та структура джерел формування капіталу ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2021 рр. (станом на кінець року)

Види пасивів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	у %
Капітал - всього	2839,8	100,0	3691	100,0	4240,2	100,0	+1400,4	+49,3
1. Власний капітал	2669,1	94,0	3526,3	95,5	3767	88,8	+1097,9	+41,1
1.1. Зареєстро-ваний капітал	2,1	0,1	2,1	0,1	2,1	0,0	-	-
1.2. Нерозподі-лений прибуток	2667	93,9	3524,2	95,5	3764,9	88,8	+1097,5	+41,2
2. Зобов'язання і забезпечення	170,7	6,0	164,7	4,5	473,2	11,2	+302,5	У 2,8 р.
2.1. Поточні зобов'язання і забезпечення	170,7	6,0	164,7	4,5	473,2	11,2	+302,5	У 2,8 р.
2.1.1. Поточна кредиторська заборгованість	14,7	0,5	3,8	0,1	30,1	0,7	+15,4	У 2 р.

Сума власного капіталу підприємства зросла на 1 млн. 97,9 тис. грн., або на 41,1%. Сума нерозподіленого прибутку зросла на 1 млн. 97,5 тис. грн., або на 41,2%.

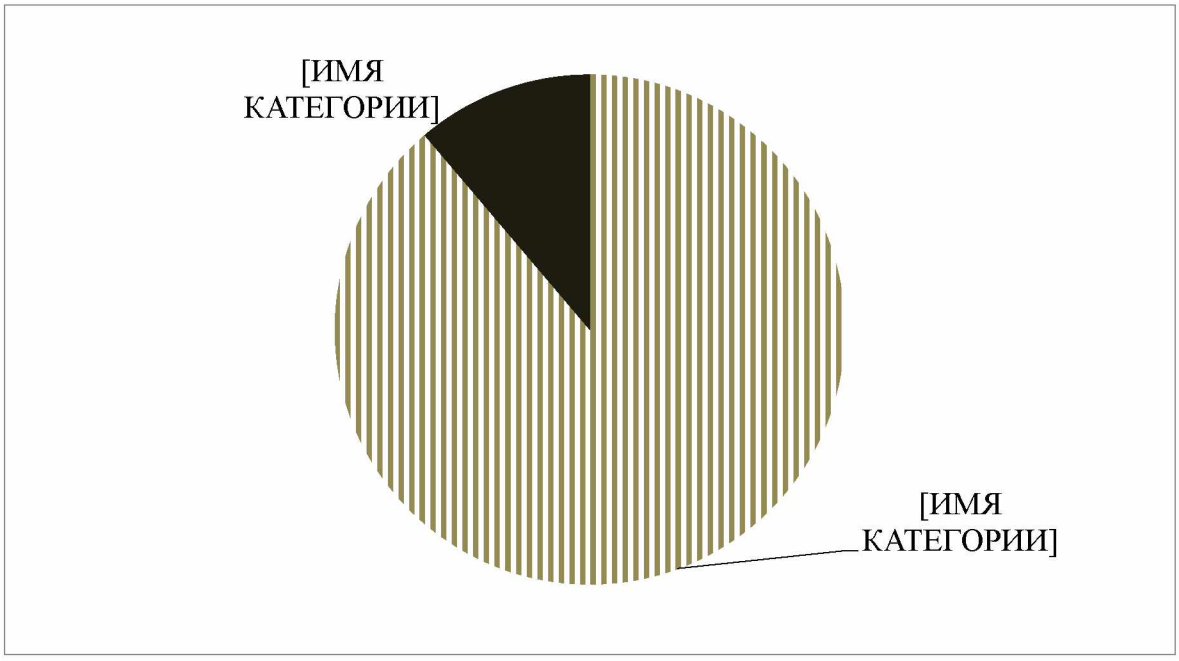

Рис. 3.4. Структура джерел формування капіталу ТОВ «ХХХ» станом на 2021 рік, %

Величина зобов'язань та забезпечень ТОВ «ХХХ» у 2021 році порівняно з 2019 роком підвищилась на 302,5 тис. грн., або у 2,8 рази за рахунок суми поточних зобов'язань та забезпечень, що збільшилась на 302,5 тис. грн., або у 2,8 рази, яка представлена поточною кредиторською заборгованістю – на 15,4 тис. грн., або у 2 рази. Отже, у структурі пасивів ТОВ «ХХХ» (рис. 3.4) протягом 2019 – 2021 рр. переважає питома вага власного капіталу підприємства – 100%.

З урахуванням поділу видів джерел формування капіталу за класифікаційними ознаками проаналізуємо склад, структуру та динаміку пасивів балансу ТОВ «ХХХ» (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Склад, структуру та динаміку пасивів балансу ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2021 рр. (станом на кінець року)

Вид джерел формування капіталу (пасивів)	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
А	1	2	3	4	5	6	7	8
За характером формування (власністю)								
Власний капітал	2669,1	94,0	3526,3	95,5	3767	88,8	+1097,9	+41,1
Позиковий капітал	170,7	6,0	164,7	4,5	473,2	11,2	+302,5	У 2,8 р.
Усього	2839,8	100	3691	100	4240,2	100,0	+1400,4	+49,3
За рівнем відповідальності власного капіталу								
Зареєстрований капітал	2,1	0,1	2,1	0,1	2,1	0,1	х	Х
Додатковий капітал	2667	99,9	3524,2	99,9	3764,9	99,9	+1097,9	+41,1
Усього	2669,1	100	3526,3	100	3767	100	+1097,9	+41,1
За тривалістю використання								
Постійний капітал	2669,1	94,0	3526,3	95,5	3767	88,8	+1097,9	+41,1
Змінний капітал	170,7	6,0	164,7	4,5	473,2	11,2	+302,5	У 2,8 р.
Усього	2839,8	100	3691	100	4240,2	100	+1400,4	+49,3
За періодом погашення зобов'язань								
Поточні зобов'язання	170,7	100	164,7	100	473,2	100	+302,5	У 2,8 р.
Довгострокові зобов'язання	-	-	-	-	-	-	х	х
Усього	170,7	100	164,7	100	473,2	100	+302,5	У 2,8 р.

Продовж. табл. 3.5

А	1	2	3	4	5	6	7	8
За терміновістю оплати зобов'язанн								
Найбільш термінові зобов'язання	14,7	8,6	3,8	2,3	30,1	6,4	+15,4	У 2 р.
Короткострокові зобов'язання і забезпечення	156	91,4	160,9	97,7	443,1	93,6	+287,1	У 2,8 р.
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	-	-	-	-	-	-	х	х
Усього	170,7	100	164,7	100	473,2	100	+302,5	У 2,8 р.

Отже, аналіз складу, структури та динаміки пасивів балансу ТОВ «ХХХ» показав, що:

- у 2021 році сума власного капіталу збільшилась на 1 млн. 97,9 тис. грн., або на 41,1%, а вартість позикового капіталу зросла на 302,5 тис. грн., або у 2,8 рази.
- у структурі пасивів за характером формування пасивів протягом 2019 – 2021 рр. переважає частка власного капіталу та становить 94%, 95,5%, 88,8%.
- сума зареєстрованого капіталу підприємства не змінилась протягом 2019 – 2021 рр., тоді як вартість додаткового збільшилася у 2021 році порівняно з 2019 роком на 1 млн. 97,9 тис. грн., або на 41,1%.
- у структурі пасивів за тривалістю використання переважає частка постійного капіталу, на кінець 2021 року склала 88,8%, при цьому його сума збільшилася у 2021 році порівняно з 2019 роком на 1 млн. 97,5 тис. грн, або 41,1%, сума змінного капіталу зросла на 302,5 тис. грн., або у 2,8 рази;
- сума зобов'язань та забезпечень ТОВ «ХХХ» збільшилась на 302,5 тис. грн. або у 2,8 рази за рахунок суми найбільш термінових зобов'язань, що зросли на 15,4 тис. грн., або у 2 рази та короткострокових зобов'язань і забезпечень на 287,1 тис. грн., або у 2,8 рази.

Отже, майновий стан досліджуваного підприємства має позитивні тенденції - зростання вартості майна та капіталу та негативні – зростання суми

та частки зобов'язань у джерелах формування майна.

3.2. Оцінювання фінансової стійкості та платоспроможності підприємства

Низька платоспроможность малих підприємств є проблеми збалансованості грошових потоків і забезпечення ліквідності. Відновлення платоспроможності пов'язане оцінкою, управлінням та внутрішнім контролем за формуванням, розміщенням та використанням оборотних активів. Результатом сформована інформаційна система, на підставі якої приймаються обгрунтовані управлінські рішення, спрямовані на оптимізацію та реалізацію розробленої політики розвитку малого підприємства.

Операційний цикл малого підприємства є одним з факторів впливу на поточну ліквідність. Структура операційного циклу характеризує: 1) ліквідність поточних активів; 2) платоспроможність; 3) можливість підвищення отримуваного прибутку шляхом визначення резервів скорочення операційного циклу. Система взаємовпливу ефективної діяльності та стабільності малого підприємства на основі управління ліквідністю представлено на рис. 3.5

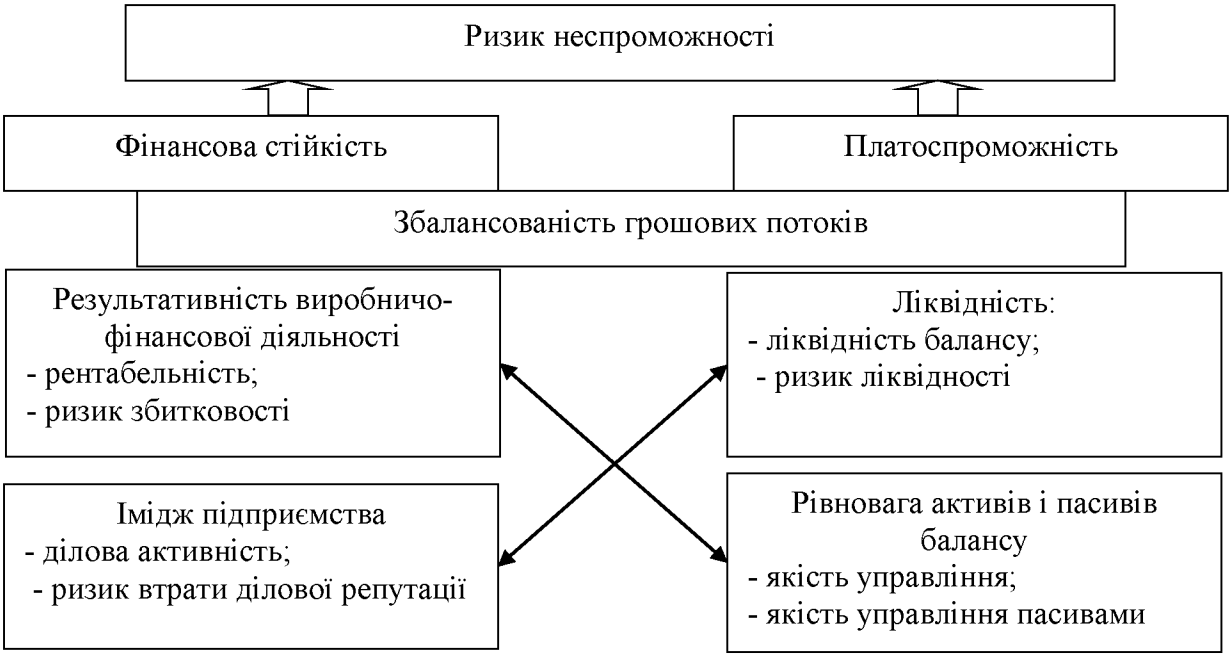

Рис. 3.5. Ліквідність в системі стабільного розвитку суб'єктів малого бізнесу

Складовими ліквідності підприємства є:

- ліквідність балансу – можливість ТОВ «ХХХ» у встановлені терміни за допомогою наявного на його балансі майна розрахуватися за своїми зобов'язаннями;

- ліквідність активів – здатність якогось активу ТОВ «ХХХ» трансформуватися в грошові кошти в ході передбаченого виробничо-технологічного процесу;

- ступінь ліквідності – величина, зворотна часу, необхідному для перетворення активів у грошові кошти. Чим менше ча для трансформування активів в грошову форму, то вище його ліквідність.

Активи ТОВ «ХХХ», що відображаються у балансі, мають різну ліквідність і тому можуть бути розміщені (за спаданням): грошові кошти на рахунках і в касах ТОВ «ХХХ»; поточна дебіторська заборгованість; запаси; машини та обладнання; будівлі та споруди.

Взаємозв'язок між платоспроможністю та ліквідністю ТОВ «ХХХ», ліквідністю балансу і ліквідністю активів ілюстративно представлено на рис. 3.6.

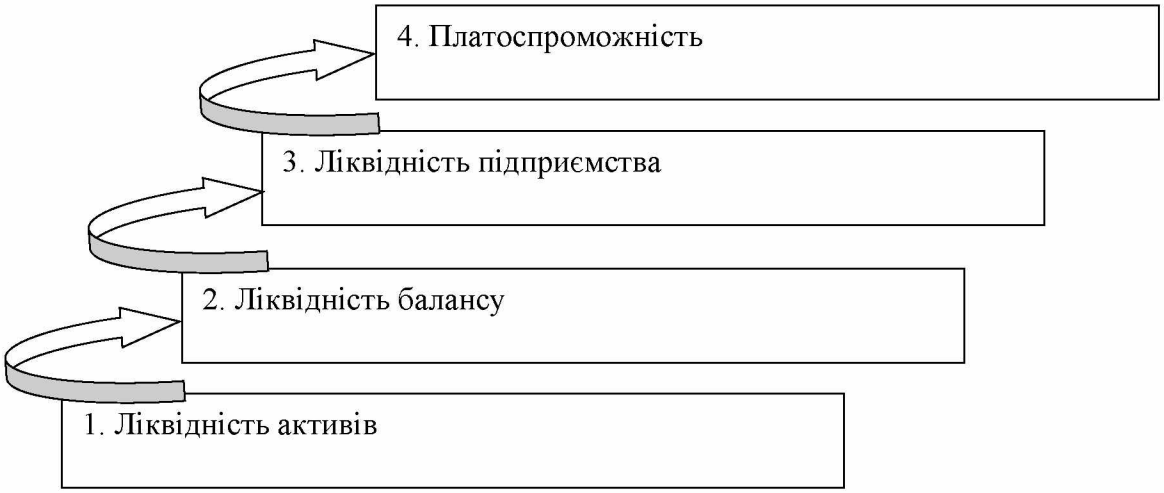

Рис. 3.6. Взаємозв'язок ліквідності та платоспроможності ТОВ «ХХХ»

Проведемо аналіз динаміки та структури активів ТОВ «ХХХ» за рівнем ліквідності у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Динаміка та структура активів для визначення ліквідності ТОВ «ХХХ» за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)

Види активів за рівнем ліквідності	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р. (+, -)		
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	питомої ваги, п.п.	у %
1. Високоліквідні активи	780	27,5	95	2,6	102	2,4	-677	-25,1	-86,8
2. Середньо-ліквідні активи	41	1,4	115	3,1	51	1,3	+10	-0,1	+24,4
3. Низько-ліквідні активи	1298	45,7	1410	38,2	2092	49,3	+794	+3,6	+61,2
4. Важколіквідні, або активи, що важко реалізуються	721	25,4	2071	56,1	1994	47,0	+1273	+21,6	У 2,8 р.
Разом	2840	100,0	3691	100,0	4240	100,0	+1400	Х	+49,3

Аналіз активів за рівнем ліквідності ТОВ «ХХХ» показав, що їх вартість збільшилась у 2021 р. порівняно з 2019 р. на 1 млн. 400 тис. грн., або на 49,3%. У розрізі активів відмічено зниження вартості високоліквідних активів на 677 тис. грн. або на 86,8%. Зростання відмічено по вартості середньо-ліквідних активів на 10 тис. грн., або на 24,4% та низько-ліквідних активів – 3,6 тис. грн., або на 61,2%. Зростання також відмічено по вартості важко-ліквідних на 1 млн. 273 тис. грн., або у 2,8 рази.

Таблиця 3.7

Динаміка та структура пасивів за терміновістю ТОВ «ХХХ» за 2019 - 2021 рр. (станом на кінець року)

Види пасивів за терміном оплати	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. до 2019 р. (+, -)		
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	суми, тис. грн	питомої ваги, пунктів	у %
1. Найбільш строкові зобов'язання	171	6,0	165	4,5	326	8,9	+156	+2,9	+91,2
2. Постійні пасиви	2669	94,0	3526	95,5	3864	91,1	+1195	-2,9	+44,8
Разом	2840	100,0	3691	100,0	4240	100,0	+1400	Х	+49,3

Аналіз пасивів за терміном оплати ТОВ «ХХХ» показав, їх сума у 2021 р. порівняно з 2019 р. збільшилась на 1 млн. 400 тис. грн., або на 49,3%, за рахунок вартості найбільш строкових зобов'язань , які зросли на 156 тис. грн., або на 91,2% та постійних пасивів, що збільшилися 1 млн. 195 тис. грн., або на 44,8%.

У структурі пасивів ТОВ «ХХХ» протягом 2019-2021 рр. переважає частка постійних пасивів – 94%, 95,5% та 91,1%.

Баланс підприємства, на думку багатьох вчених, вважається абсолютно ліквідним, якщо: А1 ≥ П1, А2 ≥ П2, А3 ≥ П3, А4 ≤ П4, тобто актив відповідної ліквідності повинен покривати пасив відповідної терміновості.

Оцінка ліквідності ТОВ «ХХХ» представлено у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «ХХХ»

за 2019 - 2021 рр., тис. грн

Умовні позна-чення	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів	Роки		
		2019	2020	2021
А1-П1	Високоліквідних активів	+609	-69	-224
А2-П2	Середньоліквідних активів	+41	+115	+1
А3-П3	Низьколіквідних активів	+1298	+1410	+2092
	Разом	+1948	+1455	+1870

Отже, аналіз ліквідності балансу показав, що протягом досліджуваних років баланс ТОВ «ХХХ» має ознаки ліквідного, що пояснюється надлишком платіжних засобів – середньо- і низьколіквідних.

Отже, аналіз ліквідності балансу ТОВ «ХХХ» дозволяє виявити слабкі позиції в його діяльності та показує, за якими напрямами потрібно проводити таку роботу, аби домогтись поліпшення фінансового стану підприємства.

Показники платоспроможності застосуємо для оцінки спроможності ТОВ «ХХХ» виконувати свої короткострокові зобов'язання. Важливо зазначити, що у фінансовому управлінні за допомогою основних коефіцієнтів ліквідності підприємства можна вирішити такі головні завдання: своєчасне діагностування передкризового стану підприємства; усунення неплатоспроможності,

формування фінансової стійкості підприємства, мінімізація наслідків фінансової кризи; скороченню власних коштів для фінансування виробничо-господарської діяльності, залученню значних коштів, які можуть призвести до фінансових труднощів чи фінансової кризи.

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2021 рр. проаналізовано у табл. 3.9.

Таблиця 3.9

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2020 рр.

Показники	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.
		2019	2020	2021	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	4,568	0,579	0,216	-4,352
Проміжний коефіцієнт покриття	>0,7	4,810	1,274	0,325	-4,485
Загальний коефіцієнт покриття	>1,5	12,414	9,834	4,747	-7,667

Станом на 2021 рік коефіцієнт абсолютної ліквідності є вище нормативного на 0,016 пункти.

Проміжний коефіцієнт покриття протягом 2020 є суттєво нижче нормативного на 0,375 пункти.

Загальний коефіцієнт покриття протягом 2019 – 2020 рр. є вище нормативного, на 1 грн поточних зобов'язань припадає відповідно 12,4 грн., 9,8 грн. та 4,7 грн. оборотних активів підприємства (при нормативі > 1,5).

Основне завдання аналізу фінансової стійкості (табл. 3.10) полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів (зовнішніх, внутрішніх та непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан.

Результати виконаних розрахунків свідчать про середній рівень фінансової стійкості ТОВ «ХХХ» за показниками структури джерел формування капіталу. Так, значення коефіцієнта фінансової автономії вказує на те, що на кінець 2021 року частка власного капіталу у валюті балансу становить

88,8%. Це на 0,051 в. п. менше порівняно з 2019 роком. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ТОВ «ХХХ» відповідно збільшився з 0,060 до 0,112 і свідчить про достатній рівень фінансової залежності підприємства від кредиторів.

Таблиця 3.10

Показники структури джерел формування капіталу ТОВ «ХХХ» за 2019 - 2021 рр.

Показники	Нормативне значення	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відхилення (+; -) 2021 р. до 2019 р.
Показники структури джерел формування капіталу					
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,940	0,955	0,888	-0,051
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	<0,5	0,060	0,045	0,112	+0,051
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,064	0,047	0,126	+0,062
Коефіцієнт фінансової стабільності	>1	15,636	21,410	7,961	-7,676
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зниження	0,000	0,000	0,000	0,000
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	Зниження	0,000	0,000	0,000	0,000
Коефіцієнт поточних зобов’язань	Підвищення	1,000	1,000	1,000	0,000
Показники стану оборотних активів					
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,730	0,413	0,471	-0,259
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними коштами	>0,1	0,919	0,898	0,789	-0,130
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними коштами	>0,5	1,501	1,032	0,847	-0,654
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Підвищення	0,400	0,065	0,058	-0,342
Показники стану основного капіталу					
Коефіцієнт майна виробничого призначення	Підвищення	0,302	0,682	0,577	+0,274
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Підвищення	0,254	0,561	0,470	+0,216
Коефіцієнт нагромадження амортизації	Зниження	0,416	0,273	0,364	-0,052
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Підвищення	2,940	0,782	1,126	-1,814

За коефіцієнтом фінансового ризику в 2019 році на 1 грн власного капіталу ТОВ «ХХХ» припадало 0,64 коп. позикового капіталу, а в звітному – 1,26 коп.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу ТОВ «ХХХ» знизився у 2019 році з 0,730 до 0,471 у 2021 р., та не відповідає нормативному значенню (> 0,1). На кінець звітного року 78,9% власного капіталу ТОВ «ХХХ» було вкладено в оборотні активи.

Коефіцієнт майна виробничого призначення ТОВ «ХХХ» збільшився з 0,302 до 0,577, тому з погляду забезпеченості активами основної виробничо-господарської діяльності (основними засобами, запасами) ТОВ «ХХХ» зберігає фінансову стійкість.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів ТОВ «ХХХ» збільшися з 0,254 до 0,470, що показує позитивну динаміку зростання частки основних засобів у валюті балансу. Коефіцієнт нагромадження амортизації знизився з 0,416 до 0,364, отже, рівень зношеності основних засобів і нематеріальних активів є низьким і спостерігається покращення функціонального стану необоротних активів досліджуваного підприємства.

За динамікою коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів ТОВ «ХХХ» підвищило рівень забезпеченості необоротних засобів оборотними коштами. Якщо в 2019 році на 1 грн необоротних активів припадало 2,94 грн оборотних, то в звітному – 1,12 грн. Отже, за переважною більшістю відносних показників ТОВ «ХХХ» є фінансово стійким із позитивною динамікою.

3.3. Аналіз доходів, витрат, фінансових результатів та рентабельності діяльності суб'єкта малого підприємництва

Фінансові результати як мета господарювання, що припускає варіативність її досягнення, є мірою ефективності, що дозволяє обрати

підприємству найбільш прийнятні напрямки розвитку. Тісний взаємозв'язок фінансових результатів з усіма видами діяльності підприємства, їх залежність від стану та ефективності використання матеріальних і трудових факторів виробництва, ефективності системи управління визначає їхню високу значимість у системі оцінок сільськогосподарського підприємства. З іншого боку, цілеспрямований процес формування фінансових результатів впливає на загальну ефективність функціонування будь-якого підприємства.

Для аналізу фінансових результатів діяльності ТОВ «ХХХ» перш за все проаналізуємо склад, динаміку та структуру доходів та витрат.

Інформаційною основою аналізу доходів ТОВ «ХХХ» є інформація фінансової звітності: «Звіт про фінансові результати» та ф. – 50 с.г. «Звіт про основні економічні показники роботи сільськогосподарських підприємств».

Для аналізу динаміки, складу та структури доходів діяльності ТОВ «ХХХ» використано інформацію «Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за 2019– 2021 рр. (табл. 3.11).

Таблиця 3.11

Структура і динаміка доходів

ТОВ «ХХХ» за 2019 - 2021 рр.

Види доходів	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення 2021 р. (+,-) до 2019 р.	
	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	сума, тис. грн	питома вага, %	абсо-лютне	відносне, %
Чистий дохід від основної операційної діяльності	1940,8	93,5	2356,8	96,5	1646,6	99,6	-294,2	-15,2
Інші доходи операційної діяльності	136	6,5	85,2	3,5	2	0,1	-134	-98,5
Інші доходи	-	-	-	-	4,6	0,3	+4,6	X
Усього доходів	2976,8	100,0	2442	100,0	1653,2	100,0	-423,6	-20,4

За період 2019 - 2021 рр. сума доходів від основної операційної діяльності зменшилась на 294,2 тис. грн., або на 15,2%. Дохід від іншої операційної діяльності характеризуються зниженням на 134 тис. грн., або на 98,5%. На 4,6

тис. грн. збільшився дохід від інвестиційної діяльності.

В цілому у динаміці досліджуваних років доходи ТОВ «ХХХ» знизились у 2021 році порівняно з 2019 роком на 423,6 тис. грн. або на 20,4%.

У процесі виробничої діяльності ТОВ «ХХХ» проводить різного роду фінансово-господарські операції, що пов'язано з витратами.

Аналіз формування, структури і динаміки витрат і відрахувань ТОВ «ХХХ» наведено в табл. 3.12.

Таблиця 3.12

Динаміка та структура витрат і відрахувань

ТОВ «ХХХ» за 2019 - 2021 рр.

Види витрат і відрахувань	2019 р.		2020 р.		2021 р.		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн	у % до під-сумку	сума, тис. грн.	у % до під-сумку	суми, тис. грн	у %
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	863,2	97,0	1492,8	94,2	1303,2	92,3	+440	+51,0
Інші операційні витрати	26,5	3,0	92	5,8	109,3	7,7	+82,8	У 4,1 р.
Усього витрат	889,7	100,0	1584,8	100,0	1412,5	100,0	+522,8	+58,8

Аналіз витрат ТОВ «ХХХ» показав, що у 2021 р. порівняно з 2019 р. їх сума збільшилась на 522,8 тис. грн. або на 58,8%. Зросла сума собівартості реалізації продукції (товарів, робіт та послуг) на 440 тис. грн. або на 51,%. Збільшилась також сума інших операційних витрат на 82,8 тис. грн., або у 4,1 рази.

Найважливішим економічним показником функціонування підприємства є прибуток. Бухгалтерський підхід до визначення прибутку підприємства базується на даних форми 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», де відображаються доходи та витрати підприємства в розрізі видів діяльності: операційної (рахунок 70, 71, 90, 92, 93, 94), фінансової (рахунок 73, 95) та іншої звичайної діяльності (96, 97, 72, 74). Зіставлення доходів та витрат

дає можливість визначити фінансовий результат в розрізі видів діяльності (рахунок 791, 792, 793) та чистий прибуток (збиток) (рахунок 441, 442).

Динаміка складових фінансових результатів досліджуваного підприємства представлено на рис. 3.3.

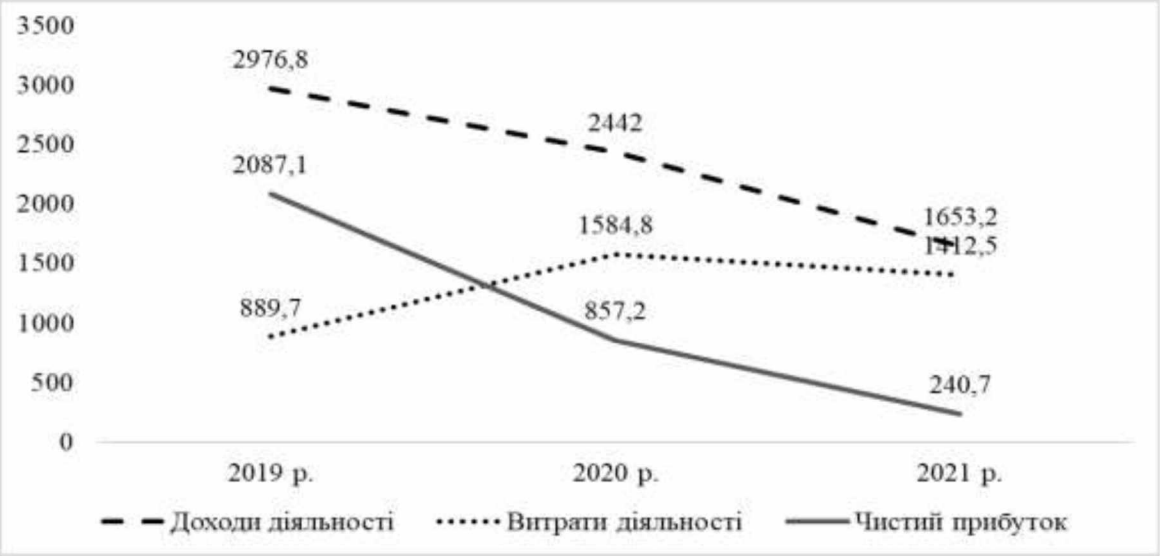

Рис. 3.3. Динаміка доходів, витрат діяльності та чистого прибутку ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2021 рр., тис. грн.

Проведемо факторний аналіз чистого доходу від реалізації продукції, оскільки у складі доходів вони займають найвищу вагу, зокрема у 2021 року - 99,6 %.

За допомогою способу ланцюгових підстановок та табл. 3.13 визначимо вплив середньорічної вартості майна та ресурсовіддачі на зміну чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ХХХ».

Таблиця 3.13

Вихідна інформація для факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції ТОВ «ХХХ» за 2019, 2021 рр.

Показник	Умовні позначення	Роки		Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
		2019	2021	абсолютне	відносне
Середньорічна вартість майна, тис. грн	М	2266,7	4015,6	+1748,9	+77,2
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн	ЧД	1940,8	1646,6	-294,2	-15,2
Ресурсовіддача,	РВ	0,85	0,41	-0,44	-51,8

Модель факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ХХХ»:

$$ЧД = М \times РВ. \quad (3.1)$$

За даними табл. 3.13 проводиться розрахунок умовного значення результативного показника, тис. грн:

$$ЧД_{ум} = М_1 \times РВ_0 \quad (3.2)$$

$$ЧД_{ум} = 4015,6 \times 0,85 = +3413,3.$$

Загальна зміна (+;-) чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ХХХ», тис. грн:

$$\Delta ЧД = ЧД_1 - ЧД_0 \quad (3.3)$$

$$\Delta ЧД = 1646,6 - 1940,8 = -294,2.$$

у тому числі за рахунок факторів:

1. Середньорічної вартості майна:

$$\Delta ЧДм = ЧД_{ум} - ЧД_0 \quad (3.4)$$

$$\Delta ЧДм = 3413,3 - 1940,8 = +1472,5 .$$

2. Ресурсовіддачі:

$$\Delta ЧДрв = ЧД_1 - ЧД_{ум} \quad (3.5)$$

$$\Delta ЧДрв = 1646,6 - 3413,3 = -1766,7$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta ЧД = \Delta ЧДм + \Delta ЧДрв \quad (3.6)$$

$$\Delta ЧД = 1472,5 - 1766,7 = -294,7.$$

Факторний аналіз чистого доходу ТОВ «ХХХ» показав, що за рахунок збільшення середньорічної вартості майна підприємства у 2021 році порівняно з 2019 роком на 1 млн. 748,9 тис. грн., або на 77,2%, чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) збільшився на 1 млн. 472,5 тис. грн.; за рахунок зниження ресурсовіддачі на 0,44 грн., або на 51,8%, чистий доход (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) зменшився на 1 млн 766,7 тис. грн. Перевірка підтвердила правильність розрахунку.

За даними табл. 3.14 проведемо аналіз оборотності оборотних активів ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2021 рр.

Таблиця 3.14

Оборотність оборотних активів ТОВ «ХХХ» за 2019 – 2021 рр.

Показник	Роки			Відхилення 2021 р. до 2019 р.	
	2019	2020	2021	абсолютне	відносне, %
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг, тис. грн	1940,8	2356,8	1646,6	-294,2	-15,2
Середньорічна вартість оборотних активів, тис. грн	1776,9	1869,4	1933	+156,1	+8,8
Коефіцієнт обертання оборотних коштів	1,092	1,261	0,852	-0,24	х
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	329	285	422	+93	+28,3

Коефіцієнт обертання оборотних коштів зменшився з 1,092 у 2019 році до 0,852 у 2021 році, тобто на 0,24 пункти, а тривалість одного обороту оборотних активів збільшилась на 93 дні або на 28,3%.

Вказані зміни показників свідчать про уповільнення оборотності, що пояснюється зниженням чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт та послуг (на 15,2%) порівняно з зростанням середньорічної вартості оборотних активів (на 8,8%)

Модель факторного аналізу чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) ТОВ «ХХХ»:

$$ЧД = ОА \times Коб. \quad (3.7)$$

За даними табл. 3.14 проводиться розрахунок умовного значення результативного показника, тис. грн:

$$ЧД_{ум} = ОА_1 \times Коб_0. \quad (3.8)$$

$$ЧД_{ум} = 1933 \times 1,092 = 2110,8.$$

Загальна зміна (+;-) чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн:

$$\Delta ЧД = ЧД_1 - ЧД_0 \quad (3.9)$$

$$\Delta ЧД = 1646,6 - 1940,8 = -294,2,$$

у тому числі за рахунок факторів:

1. Середньорічної вартості оборотних активів:

$$\Delta \text{ ЧДоа} = \text{ЧД}_{\text{ум}} - \text{ЧД}_0. \quad (3.10)$$

$$\Delta \text{ ЧДоа} = 2110{,}8 - 1940{,}8 = +170.$$

2. Коефіцієнта обертання оборотних активів:

$$\Delta \text{ ЧДко} = \text{ЧД}_1 - \text{ЧД}_{\text{ум}}. \quad (3.11)$$

$$\Delta \text{ ЧДко} = 1646{,}6 - 2110{,}8 = -464{,}2.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta \text{ ЧД} = \Delta \text{ ЧДм} + \Delta \text{ ЧДрв} . \quad (3.12)$$

$$\Delta \text{ ЧД} = 170 - 464{,}2 = 294{,}2.$$

Факторний аналіз чистого доходу ТОВ «ХХХ» показав, що за рахунок зростання середньорічної вартості оборотних активів підприємства у 2021 році порівняно з 2019 роком на 156,1 тис. грн. або на 8, %, сума чистого доходу (виручки) від реалізації продукції збільшилася на 170 тис. грн.; за рахунок зниження коефіцієнта обертання оборотних активів на -0,24 пункти, сума чистого доходу (виручки) від реалізації продукції зменшилась на 464,2 тис. грн. Перевірка підтвердила правильність розрахунку.

Рентабельність - це рівень прибутковості підприємства, який вимірюється у відсотках. Підприємство вважається рентабельним, якщо доходи від реалізації продукції покривають витрати виробництва, і, крім того, забезпечують прибуток, достатній для нормального його функціонування. Основні завдання аналізу рентабельності: оцінка ефективності діяльності підприємства на поточний момент; виявлення зміни рентабельності протягом певного періоду; визначення резервів зростання рентабельності. Рентабельність оцінюють із різною метою залежно від потреби. Найчастіше рентабельність підприємств оцінюють потенційні інвестори з метою визначення доцільності інвестування коштів. На ТОВ «ХХХ» оцінку рентабельності проводять власники й директори з метою прийняття необхідних управлінських рішень, спрямованих на підтримку або підвищення рівня рентабельності.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, прибутковість різних напрямів діяльності, окупність

витрат і т. д. Вони більш повно, ніж прибуток, характеризують остаточні результати господарювання. Їхній розмір показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами.

Модель факторного аналізу показника загальної рентабельності капіталу ТОВ «ХХХ»:

$$РК = \frac{ФР}{К} x100 = \frac{ФР x ЧД}{К x ЧД} x100 = \frac{ФР}{ЧД} x100 x \frac{ЧД}{К} = РР x КОК \qquad (3.13)$$

Отже, на зміну загальної рентабельності капіталу ТОВ «ХХХ» впливають два фактори: рентабельність продажу та коефіцієнт окупності (обертання) капіталу.

Розрахунок впливу факторів на зміну результативного показника проведемо за допомогою способів ланцюгових підстановок з використанням вихідних даних ТОВ «ХХХ» (табл. 3.15).

Таблиця 3.15

Вихідні дані для факторного аналізу загальної рентабельності сукупного капіталу ТОВ «ХХХ» за 2019, 2021 рр.

Показники	Умовні позначення	Роки		Відхилення (+;-) 2021 р. до 2019 р.	
		2019	2021	абсолютне	відносне,%
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток, тис. грн	ФР	1187,1	240,7	-946,4	-79,7
Чистий дохід (виручка) від реалізації послуг, тис. грн	ЧД	1940,8	1646,6	-294,2	-15,2
Середньорічна вартість капіталу, тис. грн	К	2266,7	4015,6	+1748,9	+77,2
Загальна рентабельність капіталу, %	РК	52,4	6,0	-46,4	х
Рентабельність реалізації, %	РР	61,2	14,6	-46,6	х
Коефіцієнт окупності капіталу	КОК	0,85	0,41	-0,44	х

За даними табл. 3.15 проводиться розрахунок умовного показника загальної рентабельності капіталу ТОВ «ХХХ», %:

$$РК_{ум} = РР_1 \text{ х } КОК_0 \qquad (3.14)$$

$$РК_{ум} = 14,6 \text{ х } 0,85 = 12,4$$

Загальна зміна (+;-) загальної рентабельності капіталу

ТОВ «ХХХ», пунктів:

$$\Delta РК = РК_1 - РК_0 \quad (3.15)$$

$$\Delta РК = 6 – 52,4 = -46,4$$

у тому числі за рахунок факторів:

- рентабельності продажу:

$$\Delta РК_{РП} = РК_{ум} - РК_0 \quad (3.16)$$

$$\Delta РК_{РР} = 12,4 – 52,4 = -40,$$

- коефіцієнта окупності (обертання) капіталу :

$$\Delta РК_{КОК} = РК_1 - РК_{ум} \quad (3.17)$$

$$\Delta РК_{КОК} = 6 – 12,4 = -6,4.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta РК = \Delta РК_{РП} + \Delta РК_{КОК} \quad (3.18)$$

$$\Delta РК = -40 – 6,4 = -46,4.$$

Отже, зменшення загальної рентабельності сукупного капіталу ТОВ «ХХХ» із 52,4% у 2019 році до 6% у 2021 році, тобто на 46,4 пункти, пояснюється впливом наступних чинників:

- за рахунок зниження рентабельності реалізації на 46,6 пункти, загальна рентабельність сукупного капіталу зменшилася на 40 пунктів;
- внаслідок зниження коефіцієнта окупності (обертання) капіталу на 0,44 пункти, загальна рентабельність сукупного капіталу зменшилась на 6,4 пункти.

За допомогою способу ланцюгових підстановок визначимо вплив факторів на зміну показника загальної рентабельності (збитковості) власного капіталу ТОВ «ХХХ».

Результати проведеного факторного аналізу показників можуть бути рекомендовані для обґрунтування управлінських рішень в частині підвищення ефективності використання основних засобів і запасів ТОВ «ХХХ».

Наслідками низького рівня ліквідності є нездатність підприємств, в тому числі ТОВ «ХХХ» провести розрахунки за поточними зобов’язаннями, що

призводить до обов'язкового продажу активів, в гіршому ж випадку – до зниження дохідності і, в подальшому, банкрутства.

Тож, для суб'єктів малого бізнесу більш важливим є наявність грошових коштів, ніж прибутку. Відсутність грошей на рахунку в банку призводить до кризового фінансового стану. Тому збереження ліквідності є важливою умовою належної діяльності підприємств та основним напрямомо протидії банкрутству.

Обмеженість фінансового забезпечення малого бізнесу спричиняє поступове погіршення умов їх господарювання, що вказує на доцільність зміни підходів щодо управління ліквідністю.

Для керування процесом формування рівня ліквідності, менеджерам або обліково-економічній службі малих підприємств необхідно проводити моніторинг ліквідності підприємств та визначати принципи управління нею.

Змістовна аналітична робота та системний підхід до оцінки ліквідності, діагностики ризику ліквідності та організація управління ним узагальній системі фінансового менеджменту малого бізнесу забезпечать необхідний рівень стану розрахунків та умови для успішної трансформації активів підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки:

В умовах воєнного стану малі підприємства займають важливу позицію в забезпеченні економічного зростання країни, перепрофілюванню виробництва, насиченні ринку необхідними товарами і послугами, вирішенні проблем щодо забезпечення робочих місць.

Нормативно-правове регулювання діяльності малих підприємств визначається законодавчими актами різних рівнів, але має бути послідовним, систематичним та максимально простим з метою забезпечення розвитку малого підприємництва в Україні.

ТОВ «ХХХ» є малим сільськогосподарським підприємством. Розвивається лише галузь рослинництва, переважаючим у 2021 році є вирощування технічних культур. Функції управління підприємством виконує керівник, який одночасно є одним із засновником товариства. Керівнику підпорядковується бухгалтер, до повноважень якого відноситься ведення бухгалтерського обліку, обчислення податків, складання фінансової, статистичної та податкової звітності.

Проведено діагностику фінансового-економічної діяльності ТОВ «ХХХ» за 2019-2021 рр. Станом на 2021 рік є прибутковим та рентабельним, незалежним від зовнішніх кредиторів, ліквідним та платоспроможним.

Аналіз ліквідності балансу показав, що протягом досліджуваних років баланс ТОВ «ХХХ» має ознаки ліквідного, що пояснюється надлишком платіжних засобів; чистий дохід від реалізації продукції збільшився у 2021 році порівняно з 2019 роком за рахунок збільшення середньорічної вартості майна та підвищення ресурсовіддачі; факторний аналіз показав тенденцію до зменшення загальної рентабельності сукупного капіталу на 46,4 пункти.

В ТОВ «ХХХ» ведення обліку є функцією бухгалтера підприємства, використовується План рахунків бухгалтерського обліку, для обліку витрат – рахунки 9 класу «Витрати діяльності». Підприємство є платником єдиного

податку 4 групи. В ТОВ «ХХХ» застосовується автоматизована форма обліку. Фінансові результати визначаються щомісячно

Розкрито етапи процесу підготовки, складання й подання Фінансового звіту ТОВ «ХХХ», основні з яких: проведення річної інвентаризації господарських засобів при закритті звітного періоду; підготовка облікових даних для складання фінансової звітності й закриття облікових регістрів; затвердження керівництвом річної фінансової звітності; подання Фінзвіту до ДФСУ та статистики.

Згідно П(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» фінансова звітність малого підприємництва складається з двох форм: балансу, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал та звіту про фінансові результати, відповідно доходи, витрати, фінансові результати. Ці дві форми об'єднані єдиною назвою «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» і мають скорочену форму показників.

Особливістю фінансової звітності ТОВ «ХХХ» є: скорочення кількості розділів звітності (у Звіті про фінансові результати лише один розділ); скорочення кількості статей у звітності; заповнення форм фінансової звітності у тисячах гривень з одним десятковим знаком.

Актив балансу має три розділи, пасив балансу малого підприємства має чотири розділи.

Баланс ТОВ «ХХХ» традиційно представляється у вигляді двох – актив, який включає інформацію про залишки нематеріальних активів, незавершеного будівництва, основних засобів, довгострокових біологічних активів, запасів, дебіторської заборгованості, грошових коштів та пасив – залишки про власний капітал підприємства та довгострокові та поточні зобов'язання.

У звіті про фінансові результати ТОВ «ХХХ» наводиться інформація про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період, наростаючим підсумком з початку року. Скорочення статей фінансової звітності є актуальним у зв'язку з тим, що малі підприємства можуть вести спрощений облік доходів і витрат, у т.ч. без застосування подвійного запису, а

також дозволене ведення обліку й складання звітності безпосередньо власником (керівником) підприємства.

З метою забезпечення підтвердження впевненості у тому, що на підприємстві дотримуються необхідних принципів ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності необхідно проводити внутрішньогосподарський контроль, визначити джерела інформації, методичні прийоми отримання, узагальнення та реалізації результатів.

Для покращення фінансового стану ТОВ «Відродження» доцільне застосування бізнес-аналітики – це допомога керівнику у пошуці вирішення управлінських рішень в умовах динамічного зовнішнього середовища та підвищеної конкурентоспроможності. На кожному підприємстві необхідно виявити факти безгосподарності, непродуктивних втрат, необґрунтованих вкладень і т. д. Для їх усунення необхідно виявити і включити в роботу підприємства резерви виробництва, раціонального і ефективного використання матеріальних, трудових, фінансових і природних ресурсів.